Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J. Тел.: HEnderson 4-0237 УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXII. Ч. 134. ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 15-го ЛИПНЯ 1955. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ—FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, JULY 15, 1955. No. 134. VOL. LXII.

НОВА ЗМІНА В УРЯДІ АЙЗЕНГАВЕРА: РЕЗИГНАЦІЯ ПАНІ ГОББІ

Президент Айзенгавер з дотеперішнім секретарем здоров'я, виховання і суспільної опіки панею Гоббі під час пресової конференції у Білому Домі

Вашингтон. — Пані Овета Кулп Гоббі, секретар здоров'я, виховання і суспільної опіки і єдина жінка в кабінеті Айзенгавера зрезиґнувала із свого становища і закінчить своє урядування з днем 1 серпня ц. р. Як причину резиґнації подала вона — не розбіжності в поглядах з іншими членами уряду на справу вакцини Солка, що була останнього часу голосною, — але хворобу свого чоловіка, 77-літнього кол. губернатора Вілла П. Гоббі з Тексасу. Пані Гоббі заявила, що вона попередила президента Айзенгавера про свою резиґнацію ще в січні цього року. Її резиґнація це вже друга зміна в первісному складі уряду Айзенгавера: у вересні 1953 року зрезиґнував єдиний демократ в кабінеті, секретар праці Мартин П. Дуркин з Іллиної, на місце якого секретарем праці став Джемс П. Мічелл з Ню Джерзі. Прощання пані Гоббі відбулося дуже урочисто. Прощав її особисто президент Айзенгавер, який в присутності представників преси заявив, що пані Овета Кулп Гоббі була „найкращим мужем" в його уряді і що її відхід це „поганий день" для адміністрації. Пані Гоббі подякувала Президентові й іншим членам уряду за дружню співпрацю і побажала якнайкращих успіхів президентові Айзенгаверові під час зустрічі чотирьох у Женеві і в дальшій його праці на його відповідальному становищі. Наслідником пані Гоббі на становищі секретаря здоров'я, виховання і суспільної опіки призначено Меріона Б. Фолсома з Рачестеру, Н. Й., фахівця в ділянці Соціяльного Забезпечення, дотеперішнього підсекретаря скарбу в уряді Айзенгавера.

УКРАЇНЕЦЬ ПРОЦЕСУЄТЬСЯ ЗА НАЦІОНАЛЬНІСТЬ НА ПАШПОРТІ

Вашинґтон. — Степан Тупісь із Рачестеру, Н. Й., хотів їхати в серпні до Франції й Німеччини і мав уже замовлене місце на літаку, але відмовився тим часом від виїзду з уваги на неправильне подання країни його народження на пашпорті. Він — галичанин і подав, як місце свого народження, Україну. Однак у державному департаменті виставили йому пашпорт, вписаний, замість України — Росію. С. Тупісь відіслав назад пашпорт до справлення помилки, але державний департамент відмовився, заявивши, що коли мова про місце народження, то приймається теперішню його державну приналежність, а Україна, мовляв, є частиною комуністичної Росії. Справою зайнялася ОДВУ в Рачестері і в її імені п. Василь Попович, секретар 367-го Відділу УНСоюзу, який звернувся за допомогою до місцевого конґресмена Кеннета Кітінґа. В. Попович поінформував названого конґресмена, що Тупісь, який втратив своїх батьків під совєтським режимом, відмовляється подорожувати на пашпорт, як ніби колишній совєтський громадянин, яким він не був. Конґресмен Кітінґ, ознайомлений зі скаргами українців на неправильне вписування їхньої національности та місця їхнього народження, бо він листувався в цій справі з Урядом Іміґрації та Натуралізації і здобув згоду того уряду, щоб вписувати в громадянські папери національність „Україна", — віднісся до заступника державного секретаря Терстона Мортона і до директорки пашпортового відділу пані Френсіс Найс, щоб вони змінили назву країни походження петента згідно з його волею. Цю справу широко описує місцева американська преса в Рачестері.

В АМЕРИЦІ

● **У Канаді**, на узбіччі гори Темпл в провінції Альберта, на південний захід від міста Едмонтону, згинули, засипані лявіною, семеро дітей з американської екскурсії. Крім того, двоє ранено, а тільки одна врятувалась без шкоди для здоров'я. Це була частина 24-членної екскурсії хлопців з табору Вайлдернес у Пенсилвенії. Учитель, який при катастрофі не був присутній, дав дозвіл дітям дряпатися на шпиль гори. Ні один із хлопців не був альпіністом. На вістку про катастрофу учитель дістав нервову атаку, і його забрали до шпиталю.

● **Апеляційний Суд** зберіг у силі присуд про примусову депортацію до Англії 50-річного Сідріка Белфрейджа, родом англійця, редактора тижневика „Нешенел Ґардієн", за його зв'язки з комуністами і відмову зізнавати перед Конґресовою Комісією. Він має ще право відклику до Найвищого Суду.

● **Президент Айзенгавер** прийняв в саду Білого Дому у Вашинґтоні 68 студентів і студенток, які прибули до ЗДА в рямцях „вимінної програми" з таких країн: Австрії, Бельгії, Англії, Данії, Фінляндії, Франції, Західньої Німеччини, Греції, Італії, Люксембурґу, Голляндії, Норвеґії, Еспанії і Швеції. Жартуючи з 17-річною Кристиною Берендзем з Німеччини, президент спитаа, чи він міг би „скреслити" з свого віку 45 років.

● **У м. Сайюкс** в стейті Айова стався новий злочин, який схвилював всю американську публічну опінію: невідомий злочинець ввійшов до кімнати вікном і схопив з ліжка дворічну дівчинку, Донну Су Дейвіс, коли її батьки сиділи перед телевізійним апаратом на партері свого дому. Над ранком знайдено в кущах у недалекій околиці труп звірськи вбитої дитини. Багато людей бачили чоловіка, який біг того вечора вулицею з клунком під пахою. Заалярмована поліція всіх середніх стейтів, а також ФБІ.

● **„Форрестел"**, найновіший і найбільший американський літаконосець містоти 60,000 тонн, буде спущений на воду в половині серпня ц. р. і переходитиме 6-тижневу перевірку. 1-го жовтня ц. р. він буде переданий американській воєнній фльоті, як її нова одиниця.

ПРЕЗИДЕНТ ІЗ ЗАСТЕРЕЖЕННЯМ ПІДПИСАВ ЗАКОН ПРО ВІЙСЬКОВІ ВИДАТКИ

Вашинґтон. — Президент Айзенгавер підписав минулої середи ухвалений Конґресом закон, що признає Департаментові Оборони 31,822,815,726 долярів бюджету на військово-оборонні видатки, кажучи, що він підписує той закон тільки тому, бо оборонні устаткування потребують негайно гроцей, але він сам має проти ухваленого закону поважні застереження. В спеціяльному посланні до Конґресу президент Айзенгавер стверджує, що один розділ ухваленого закону є протиконституційний та що він думає зіґнорувати постанову того розділу. Інший розділ того закону назвав Президент „смертельним ударом в цілу нашу закордонно-торговельну політику" та домагався відклику тих постанов. Президент має спеціяльні застереження проти 638-ої статті закону, бо вона постановляє, що секретар оборони повинен мати апробату Конґресу на припинення деяких діянь Департаменту Оборони, які, на його розсудок, можуть бути виконувані з таким самим успіхом приватними підприємствами. Для прикладу наводиться, що секретар оборони плянує припинити власний виріб департаментом оборони мотузків для війська, палення кави, випікання хліба, роблення мороженого і тим подібні функції, які цілком добре можна передати приватним підприємствам, що було б для департаменту „економічніше". Президент уважає, що застереження Конґресу, щоб таких діянь не припинювати без попередньої окремої згоди Конґресу, є протиконституційні, бо вони порушують конституційний принцип рівности між трьома частинами уряду: законодавчою, виконавчою і юридичною. Другий спротив Президента відноситься до застережень Конґресу щодо закупів деяких закордонних сирівців для потреб оборони. Щодо першого застереження Президент уважає, що це є його обов'язком пильнувати, щоб у постановах Конґресу не були порушені принципи Конституції і тому він рішив іґнорувати це застереження, хіба що найвищий суд дасть іншу інтерпретацію тієї постанови. На послання Президента дуже гостро зареаґував член бюджетової комісії Палати Репрезентантів, конґресмен Роберт Сайкс, демократ з Флориди, кажучи, що він „потрясений" таким „нечуваним" легковаженням Конґресу головою виконачої ділянки уряду", які „ставить себе понад закон".

„Комуністами не були", але про свої комуністичні зв'язки зізнавати не хочуть

Вашинґтон. — Сенатська комісія внутрішньої безпеки переслухувала в дальшій черзі двох американських журналістів в справі їх приналежности до комуністичної партії. Обидва переслухувані — Мелвин Л. Барнет, співробітник відомого американського щоденника „Ню Йорк Таймс" в останніх двох роках і Дейвід А. Ґордон, репортер нюйоркського часопису „Дейлі Нюз" — відмовилися зізнавати в справі своїх комуністичних зв'язків, покликуючись на п'яту поправку до Конституції. Вони заявили тільки, що не були комуністами на протязі більше як дванадцяти років. Видавництво „Ню Йорк Таймсу" надіслало на адресу предсідника комісії копію листа про звільнення М. Л. Барнета з праці. Барнет був перед тим редактором часописів „Бруклин Іґл" і „Джорнел оф Коммерс" і працював під час війни в бюрі воєнної інформації. Він впевняє, що не був комуністом від березня 1942 року. Те ж саме твердить Д. А. Ґордон, співробітник часопису „Дейлі Нюз". Як третій зізнавав перед комісією співробітник однієї з радійових стацій Чарлз С. Левіс, який зголосився добровільно і признався, що був членом комуністичної партії на протязі багатьох місяців в 1937 році, коли був співробітником часопису „Бруклин Іґл". Вкінці переслухувано ще, вдруге журналіста Амоса Лендмана, теж колишнього співробітника „Бруклин Іґл", який, відмовившись під час першого переслухання зізнавати, заявив потім у пресовому інтерв'ю, що він не хотів шкодити своїм приятелям. На пораду свого правного заступника Лендман відмовився знову зізнавати. Як виявилося з дальшого переслухання, Лендман надсилав з Формози до „Ню Йорк Гаралд Трібюн" тенденційні кореспонденції і націоналістичний китайський уряд домагався його відкликання. У зв'язку із звільненням першого із переслуханих Мелвина Барнета із праці в „Ню Йорк Таймсі", він відкликався до своєї професійної організації „Ню Йорк Нюспейпер Ґілд", КІО, яка назвала це звільнення неправним.

З'їзд МУН Сходу Канади

Содбури, Онт. — 1, 2 і 3 липня відбувся тут З'їзд МУН (Молоді Українських Націоналістів) Східньої Канади. З'їзд вітав представник міста Содбури, а теж присутній на залі голова КЕ УНО Канади, п. В. Гультай. Привіт З'їздові зложили також голова Екзекутиви УНО Сходу Канади, проф. Ст. Паладійчук і представник „Зарева", п. М. Плавюк. По вислуханні привітів та звітів делеґатів, приступлено до звітів ПУ. Від імені Контрольної Комісії, звітував М. Каламін. В п'ятницю ввечорі відбувсь величавий бенкет у місцевому Нікел Рендж Готел. Головним промовцем на бенкеті був посол Роджерс Мичел із Содбури, який відчитав промову зготовану міністром фінансів Дост. Гаррисом. Також відчитано телеграму від прем'єра Канади, Дост. Ст. Лорана. Крім головного промовця вітали З'їзд федеральний посол М. Стар-Старчевський і радний м. Содбури Р. Коннор.

В суботу відбулися вибори нової Управи МУН, до якої ввійшли: Ілля Поворозник (Гемилтон) — голова, М. Оріхівський та О. Шах, (Торонто) — місто-голови. Я. Білак (Торонто) — генеральний секретар та інші.

Масові прогулянки на „Союзівку"

Від початку вакаційного сезону майже кожного кінця тижня відвідують „Союзівку" вакаційно-відпочинкову оселю УНСоюзу біля Керґонксон, Н. Й., більші прогулянки наших громадян з поодиноких місцевостей. Ці прогулянки організують перетажно місцеві Відділи УНСоюзу. І так минулої неділі була на „Союзівці" окрема прогулянка в кількості 40 осіб з Голіок, Массачусетс. Прогулянку зорганізував місц. 52-ий Відділ УНСоюзу з його головою п. Степаном Клемиком, секретарем Дмитром Хрупаликом та головно касиром Іваном Рабцем на чолі. Подібні прогулянки заповіджено з інших місцевостей на цей та наступні кінцевотижневі дні. Маючи це на увазі, управління Союзівки дбає теж про відповідні культурно-розвагові імпрези на той час. Після дуже успішного виступу співачки п-ні Шерей минулого тижня, в цю суботу гості на Союзівці матимуть деякі культурно-розвагові несподіванки, включно з виступом відомого нашого фейлетоніста - гумориста Миколи Понеділка.

Німеччина боїться, що Захід затвердить її поділ

Бонн. — В західньо-німецьких політичних колах змагається острах, що західні держави, наставлені передусім на поліпшення своїх взаємин з Совєтами, захочуть осягнути його саме на базі постійного поділу Німеччини. Цей німецький острах збільшився після оприлюднення Совєтами їх становища в справі Німеччини. Те совєтське становище таке, що, мовляв, з'єднення Німеччини найкраще переводити „ступнево", займаючись передусім тими проблемами, від яких воно по суті залежить, себто справами колективного пакту безпеки, який охоплював би обидві частини поділеної Німеччини, та роззброєнням. Коли Захід прийме те совєтське становище, що питання з'єдинення Німеччини взагалі відпаде з денного порядку Женевської конференції. Західньо-німецькі політики, аналізуючи совєтський комунікат, звертають увагу, що Совєти, як першу передумову для своєї згоди на з'єдинення Німеччини ставлять знову виступлення Німеччини з НАТО, отже уневажнення Паризького договору, а це для Заходу — і для самої Західньої Німеччини умова неприйнятлива. Західньо - німецькі політики здають собі справу з двох речей: по-перше, публічна опінія в ЗДА, Анґлії і Франції говорить про злаґідження міжнародного напруження і їй в цьому пункті байдуже, що станеться з теперішнім поділом Німеччини, і, по-друге, західнім великодержавам більше залежить на тому, щоби зберегти Західню Німеччину в союзі з собою і внутрі НАТО, як на з'єдиненню німецьких земель. Знову ж у самій Німеччині настрої йдуть в протилежному напрямку, щораз більше бажаючи собі з'єдинення земель та через те холодніше ставлючись до союзу з Заходом, який ніби стоїть на перешкоді з'єдиненню, — стверджує американська преса.

Позиція Хрущова скріпилась в Совєтах

Ню Йорк. — Хрущов зміцнив свою позицію в совєтській керівній верхівці, перевівши до Президії Центрального Комітету Компартії СССР своїх двох дальших близьких співробітників та до партійного секретаріяту також трьох своїх людей — до такого висновку доходить референт совєтських справ в „НИТаймс-і", Гаррі Шворц, в статті, яка коментує останнє доповнення тієї совєтської верхівки. Шворц звертає увагу, що не вибрано ні одного військовика, хоч вибір до Президії [illegible] маршала Жукова або маршала Конева не був би нікого здивував з уваги на зріст значення червоної армії у внутрішній і закордонній політиці СССР після смерти Сталіна. Вибір самих цивільних осіб пішов по лінії дотеперішньої традиції. Кіріченко — каже Шворц є першим українцем, який ввійшов до найвищого загально-совєтського тіла. Хоча Кіріченко ще в червні 1953 року був тільки другим секретарем Комуністичної Партії УССР, то в двох останніх роках робив кар'єру власне завдяки Хрущову. Суслов був колись редактором „Правди", а в р.р. 1944-46 переводив „з'єдинення" Литви з СССР. Він був теж одним із трьох совєтських делеґатів до Комінформу, які підписали засуд на Тіта, як зрадника комунізму. З-поміж трьох нових партійних секретарів — Шепільов був тим, що писав Хрущову програмову статтю про першенство важкого промислу над легким ужитковим промислом і їздив із Хрущовим до Беоґраду, щоб теоретично обґрунтувати „помилування" Тіта. Арістов є добрим знавцем сибірських господарських проблем, а Бєляєв є спеціялістом від Алтанської території, де тепер іде кампанія „освоєння" мільйонів акрів цілинної землі.

Юґославія перекидає до Австрії комуністичних втікачів

Відень. — Австрійський уряд скаржиться, що Юґославія перекинула до Австрії за два останні тижні коло 100 мадярів, румунів і болгар, які втекли були з своїх країн до Юґославії під час конфлікту між Комінформом і Тітом. Юґославія дала була політичний азиль всім отим сателітським втікачам і тримає їх досі в одному таборі, який коштує Юґославію поверх 600,000 долярів місячно. Після візити Булґаніна й Хрущова в Беоґраді велику партію тих втікачів перевезено на працю біля великої гідравлічної електрівні недалеко австрійського кордону. — Там буцім то юґославська сторожа дала недвозначно пізнати втікачам, що вони можуть перейти до Австрії, що вони й зробили, перейшовши кількома партіями нелеґально австрійський кордон. Юґославський уряд рішуче перечить наче б він інспірував втікачів, щоби вони переходили до Австрії.

ВІЙСЬКОВА ОХОРОНА „ЗУСТРІЧІ ЧОТИРЬОХ"

Вояки швайцарського 26-го полку піхоти, що має охороняти Зустріч Чотирьох в Женеві, зголошуються в головній кватирі в Цюриху за інструкціями.

ХРУЩОВ І ЖУКОВ ІДУТЬ З БУЛҐАНІНИМ ДО ЖЕНЕВИ

Москва, 14-го липня. — Через совєтські радіовисильні проголошено сьогодні вістку, що совєтський партійний „вождь" Нікіта Хрущов, міністер оборони маршал Георгій Жуков та міністер закордонних справ Молотов — поїдуть разом з прем'єром Булґаніним до Женеви на конференцію голів урядів чотирьох великодержав, що має початися вже в найближчий понеділок, 18-го липня. В склад совєтської делеґації входитиме теж відомий із своїх „ветів" в Об'єднаних Націях теперішній совєтський заступник міністра закордонних справ Андрей Громико. Делеґацію очолюватиме формально прем'єр Булґанін. У Женеві, тим часом, ведеться інтензивна підготова для відповідного забезпечення приміщень для совєтської та інших делеґацій. Совєтські енкаведисти відкинули пропозицію швайцарського уряду, щоб віллю, в якій буде приміщена совєтська делеґація з Булґаніним, Хрущовим і Жуковим на чолі, обвести для „безпеки" колючим дротом, кажучи, що широкий простір трави довкола віллі і численні совєтські сторожі цілком вистачають для забезпечення відповідної охорони для совєтських вождів. Швайцарський уряд пропонував обвести віллю колючим дротом на тій підставі, що такі самі заходи безпеки було пороблено для совєтської і комуно-китайської делеґації минулого року під час конференції в справі перемир'я в Індо-Китаї. Вже тепер з віллі, в якій матиме приміщення совєтська делеґація, як теж з городу та найближчого оточення зроблено „запретну зону", в яку ніхто не має доступу, за виїмком совєтських аґентів.

Прем'єр Фор пропонує зменшення військових бюджетів

Париж. — Французький прем'єр Фор відчитав на початку пресової конференції, яку відбув в середу цього тижня у зв'язку з нарадами міністрів закордонних справ, які відбудуться в Парижі у п'ятницю й суботу та Женевською конференцією, яка починається в найближчий понеділок, заяву, яка вказує на напрямні, що їх Франція буде триматися на Женевській конференції. Ствердивши на вступі, що це вперше від останньої війни Франція бере участь у конференції „на вершинах" і що це накладає на французьку делеґацію моральний обов'язок причинитися „волею, серцем, інтеліґанцією і уявою" до успіху Женевської конференції, прем'єр Фор твердить, що всі справи треба розглядати з найширшого погляду, також „на вершинах". Тому й німецьку проблему легше буде розв'язати, якщо буде більше запевнена безпека, а безпеку можна осягнути через роззброєння. Ото ж Фор пропонує, щоб уже на Женевській конференції вирішити зменшення висоти військових бюджетів всіх заінтересованих держав, бо це буде, поруч із механічною контролею, „друга контроля" над дійсним роззброєнням. Фор не вдавався в подробиці, як мало б виглядати те зменшення військових бюджетів і кого воно торкалось би.

Москва не змінила свого становища про Німеччину

Лондон. — Англійські політичні кола, проаналізувавши докладно останній совєтський комунікат, проголошений аґенцією ТАСС, у справі з'єдинення Німеччини, прийшли до переконання, що СССР ані трохи не змінив того свого становища, що його займав Молотов на Берлінській конференції в січні мин. року. Совєти домагаються, щоб Німеччина взагалі не мала права мати союз з Заходом, фальшиво пояснюючи становище Заходу, наче б він настоював на участь з'єдиненої Німеччини в НАТО. Англійці спростовують, що згідно з т. зв. проєктом Ідена уряд з'єдиненої Німеччини, який постав би у висліді вільних всенімецьких парляментарних виборів, разом із новообраним парляментом мали б вамі вирішити свою закордонну політику, отже й рішити, чи перебувати в НАТО, чи виступити з нього. Підкреслюється теж, що совєтська пропозиція щодо колективного пакту безпеки є повторенням давньої большевицької концепції: до такого пакту безпеки мали б приступати індивідуально европейські держави, отже ЗДА й Канада були б виключені з такого пакту, іншими словами, — НАТО й Західня Европейська Унія були б наче автоматично зліквідовані. — Подібні коментарі робить американська преса. Сам державний секретар Доллес, відлітаючи в середу з Вашинґтону до Европи, не згадав у своїй працальній заяві ані словом совєтського комунікату.

В СВІТІ

● **Го Чі Мінг**, „президент" комуністичного В'єтнаму, прибув з відвідинами, себто з поклоном і за новими інструкціями, до Москви. На московському летовищі зустріли його високі совєтські достойники. В'єтнамський комуніст, який знає, хто є його правдивий зверхник, спершу привітався з Хрущовим, а щойно потім з „президентом" СССР Ворошиловим та „прем'єром" Булґаніним. На вулицях чекали москвини з цікавістю (як пише кореспондент „Н. Й. Таймсу") приглядаючись, хто їхатиме шпаліром, що його зробила поліція. Окликів та квітів не було, але й так Го Чі Мінг був дуже „щасливий".

● **Єлисавета II** зробила з себе велику жертву, щоб тільки задовольнити традицію. Впродовж 80 хвилин вона особисто причеплювала ордени й роздавала нагороди 200 особам, між якими був і „найшвидший чоловік Англії", Роджер Баннистер, що перебіг милю за 4 хвилини. Церемонія відбувалась в балевій залі королівського палацу, де було 90° спеки, а 6 величезних свічників і 21 менших ще збільшували горяч. Просто з тієї церемонії королева поїхала на кінні перегони, щоб втекти з задушливого Лондону.

● **Французький парлямент** одноголосно, 613 голосами без спротиву, ратифікував державний договір про Австрію. Це — остання держава, яка ратифікувала той договір, що дав суверенність малій австрійській республіці, яка скористала з міжнародньої коньюнктури.

● **Східньо - німецький** комуністичний уряд, невдоволений, що американці перевезли своїми літаками 10,000 німецьких дітей з Західнього Берліну на Захід на Ферії, запропонував Західній Німеччині, що він прийме на свій кошт на ферії в здорові околиці краю 25,000 західньо - німецьких дітей.

● **В Японії** американський військовий суд рішив видалити з армії капітана Макса Долкейтера за те, що він своєю неуважливою їздою автом спричинив смерть 7-літньої японської дитини і втік з місця випадку. Японська поліція віднайшла винуватця.

● **В Об'єднаних Націях** склав свої вірчі документи новий японський „обсерватор", Тошіказу Казе, після чого відвідав американського амбасадора Кебота Ладжа. Японія не є членом ОН, бо совєтський делеґат заклав проти її прийняття „вето", а не-члени мають право мати в ОН тільки обсерваторів.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

E PLURIBUS UNUM

Е плюрібус унум — з множества єдине — це гасло-символ Америки, виписане на Великій Печаті З'єдинених Держав, під тринадцятьма зірками, що символізують тринадцять об'єднаних початково колоній. Сьогодні на численних прикладах можна бачити, як влучно характеризує це гасло фізичну і духову суть Америки. З багатьох колоній постала одна держава, з багатьох рас і національних груп постала одна нація, з багатьох поглядів, переконань і думок ведеться одна політика. Один з багатьох прикладів для цього останнього дали наради демократичних і республіканських лідерів Конґресу з президентом Айзенгавером та державним секретарем Доллесом минулого вівтірка в Білому Домі.

Президент Айзенгавер і державний секретар Доллес, приготовляючись до „зустрічі на вершинах", себто конференції голів урядів чотирьох великодержав, що має початися в Женеві у найближчий понеділок, 18-го липня, вважали за відповідне і потрібне поінформувати законодавців про те, як вони оцінюють теперішнє міжнародне положення, як ставляться до конференції в Женеві і яке становище думають зайняти в поодиноких справах на цій конференції. Конґресові лідери ставили запити і висловлювали свої погляди та поради. Після нарад провідники опозиційної до уряду демократичної більшости в Конґресі виразно дали зрозуміти, що президент Айзенгавер поїде до Женеви з повним їх благословенням і матиме там їх повну підтримку. Президент, зі свого боку, запевнив їх, що він, правдоподібно за посередництвом свого заступника Ніксона, постійно інформуватиме Конґрес про все, що діятиметься на конференції. Під час нарад у Білому Домі обговорено і устійнено також цілий ряд конкретних справ, що їх має заступати американська делеґація в Женеві.

Ці останні наради в Білому Домі і їх результат ставлять Америку на перше місце в світі і закріплюють за нею те місце не менше, як господарська чи військова могутність країни. Жаден інший державний муж, жаден інший голова великодержавного уряду в Женеві не матиме такого повного морального і фактичного права говорити в імені своєї країни і свого народу, як президент Айзенгавер. Тим то і його становище до поодиноких справ буде найбільш відповідальне, а його голос у тих справах буде найбільш важливий.

В обставинах американської демократії немає жадних обмежень щодо свободи думки, переконання і поглядів. У цьому відношенні, як і в багатьох інших, Америці не дорівнює жадна країна в світі. І рівночасно жадна країна в світі не може дорівняти Америці в тому: е плюрібус унум. Це — найкращий доказ, що чим більша воля, тим більша єдність.

Цілком природно, що в усіх таких випадках насувається нам порівняння з українського життя й української політики. Бо не може не вражати цілком протилежна українська ситуація й український розвиток. Америка під кожним оглядом „е плюрібус унум", з множества одно. А серед українців, здається, цілком навпаки: „Е уно плюрес" — з одного множество. З одного народу творимо, під впливом окупантів, „східняків" і „західняків", з одної визвольної партії творимо десятки, розпорошуємось на всіх ділянках та при кожній нагоді і не можемо викресати з себе єдиномислія навіть у найбільш принципових справах.

Америка висилає до Женеви свого президента, який має найбільші конституційно-законні повновласті і який міг би обійтись без будь-яких додаткових запевнень чи резолюцій. А проте, він ці запевнення дістав. Йому дали ці запевнення не тільки його однопартійці, але й опозиція, яка вже від деякого часу нагромаджує всі „калібри", щоб при найближчих виборах скинути його з посту президента. Дають йому тепер ці запевнення, бо він їде обговорювати і заступати справи не своєї партії, але своєї нації.

Уявімо собі бодай теоретично, що в обставинах поневолення українського народу українська еміґрація спромоглася б на подібне „з партійного множества — національне єдине", що вона бодай в найбільш рішальних справах, у наших „вершинах", спромоглася б на єдиномисліє та на єдину репрезентацію. Як далеко вперед ми двигнули б тоді українську визвольну справу, як піднесли б український авторитет і яке оправдане право мали б тоді українці на провідне становище у визвольному русі всіх поневолених народів! Сьогодні така можливість є ще тільки мрією, але вона легко могла б стати реальною дійсністю, якби ми не тільки говорили, але й брали собі до серця добрі приклади і мали досить доброї волі та мудрости, щоб їх стосувати в практичному поступуванні.

ЛИПНЕВІ ДНІ

Завжди, як вони надходять, ці гарячі українські дні та парні, зоряні ночі, тоді линуть думки в минуле. В далеке, але таке близьке, живе, бажане.

І завжди вбачаються засмалені вітрами обличчя, гострий зір, шляхи, кур'явою вкриті. І запах землі ,пошум ланів та пісня воянька. У розлогі сільські майдани, воєнні обози, дула гармат, іржання коней і така тужна пісня, як туга за волею. І стійки на роздоріжжях, і гомін ночі, і думки, що інколи під рідну стріху летіли. І такі, що від них руки кріса стискали, що холодну сталь розігрівали, що багнети громом гострили. І досада на світ. Цей світ, що ми його від віків проти грози-заглади захищали.

Вояцькі очі летіли на захід, а зі сходу долітали глухі постріли гармат. Захід — заїла шляхетська бута, захланність на чуже, схід — азійська кровожадність, холод та голод.

Неділя. Сільський майдан на галицькому Поділлі. Як перші промені сонця землю цілували, стрільці уставляли стіл посеред майдану, встромляли довкруги зелене віття, а над столом — образ Богородиці. Як колись наші прадіди з Тобою, Покровителько української зброї, у невідоме маршували. І у важких хвилинах сили та снаги на дальшу боротьбу просили, а за перемоги дяку складали.

Сотні за сотнями муром стояли. І шапки, що їх доці прали, а вітри сушили, квітами заквітчані. Це — вояцька Богослужба, а її в походах небагато. І душі, слова Божого спрагнені, — того слова, що віру, мов скелю, родить.

Польовий духовник VII бриґади УГА став до Богослужби. Стрункі ряди ловлять кожне слово, що несеться з-перед престолу. А літній легіт бере слово Боже, кладе його на буйні ниви, а вони передають його лугам, лісам, селам, всій покинутій землі українській.

А як вояк - духовник своє слово, зроджене в любові до України, слово, що западало глибоко в вояцькі душі малювало нові переможні шляхи, лопотіло гордими прапорами, скінчив — то з вояцьких уст поплила молитва-присяга, така, що мури ламає, чуда творить. І чути було рідні дзвони, запах диму з-під батьківських стріх, перед очима виростали окопи в березовім ліску за Підбеpізцями, видніла Чортківська скала, яснів святий Юр.

І як покотилися нові хвилі українського воя цтва на захід ,як під його ударами розбіглися ворожі полки, як родилася славна Чортківська офензива, то духовим її батьком був ти, вояче-духовнику. Ти дав нам те, що завершили тільки накази військового командування.

— — — — — —

Роки пройшли. І як надходив липень, то в недільні вечори на присьпах під білими хатами гурти сиділи, і розмови минулими шляхами стелилися. Слова падали: Львів, Бережани, Чортків, Житомир, Київ... Там Іван упав, там Василя вороже стрільно розшматувало, там сотника куля прошила... А там багнети до сонця блищали, та ворожою кров'ю вмивалися. А під Білобожницею гармаші перед наші розстрільні вривалися та чорнозем ворожим трупом начиняли. А там...

Потім в інший наступ. Мішками на плечах, на яких ще недавно кріса та вояцьке добро двигали, носили товари з міст в села. В наплечниках масло з сіл до міст. Цеглу ліпили, вечорами після важкої праці на площу звозили. Валками їхали, як недавно вояцькими шляхами. А попереду ті, що колись в першій розстрільній ішли. Це — діти Лисоні, Чорткова, Коростеня, ч о т и рикутника смерти.

В липневі дні школярі з міст приїздили. Вечорами слухали, як батьки минуле згадували. А в неділі майданами маршували та стрілецьких пісень співали. Тих самих, що батьки колись. А ночами, попід плоти та вікна сині однострої з орлами на шапках снувалися. Гончими собаками селами ганялися. А села муром стояли.

— — — — — —

Липневого дня чорним вороном вістка містами та селами пришибла. На обійстях, дорогах, полях люди ставали та молитву шептали.

Подільські лани золотими головами пшениці хилилися, підгірські луги сльозами росились, карпатські бори жалобним шумом плакали.

Плакали по генералові Тарнавському, Вождеві Української Галицької Армії.

Заплакали по ньому дзвони на соборному храмі св. Юра, заплакали по всіх містах та селах Галицької волости. Сиротами осталися його вірні полки.

І принесли Йому на останню дорогу вінки, сплетені з квітів, що на полях та нивах виростали, яких він та його славне воя цтво кров'ю росили. Тому й тільки маків червоних. Прийшли попрощатися з ним, волошки та колоски пшениці, що на полях в Черниці виростали, які ще кілька днів тому так призно всміхалися до нього.

А як на його могилу, що на переді стрілецьких могилок на Янівському цвинтарі начальну команду перебрала, посипалися грудки землі з рук вірного вояцтва, як не одна сльоза домовину зросила, як гомін столичних дзвонів та полонинські трембіти всій Україні сповіщали, що Начальний Вождь УГА здає рапорт перед Всевишнім, то в живих віра міцніла, що Його дух поведе ще нас шляхами вояцької слави, що вернуться ще липневі дні...

Василь Бачинський

УКРАЇНСЬКА ПОЛІТИЧНА ДІЙСНІСТЬ

Вигляди визвольних змагань України з погляду ситуації на рідних землях і міжнародної коньюнктури тепер більш-менш такі:

Всі чотири сусіди України надалі є смертельними ворогами її суверенности. Три сателіти — Польща, ЧСР і Румунія — признають УССР в рямцях СССР просто тому, що в усьому повинуються диктатові з Москви. На випадок упадку большевицького режиму — вони всі три негайно, згідно з становищем їх політичних еміґрацій — координуватимуть свої дії для загарбання назад частин українських етнічних земель, суміжних з цими країнами. Про Україну, як суверенну, демократичну державу, що [illegible] на руїнах СССР, говориться тільки в частині польської еміґраційної преси, при передумові повернення Польщі її „історичних кордонів" на Сході, але ні польські, ані чеські чи румунські офіційні закордонно-еміґрантські політичні центри в ніяких своїх офіційних енунціяціях концепції самостійної, хоч би й обкроєної, України досі не визнавали. Існують поважні дані для висновку, що, не зважаючи на всі історичні лекції, яку практичну вимову має існування великої і „неподільної" Росії, не тільки румуни, чехи і мадяри (ці останні теж мріють про нове уярмлення Карпатської України), але й поляки вітали б дальше поневолення України „демократичною" Росією, аби тільки при цьому заспокоїти власні територіяльні аспірації коштом України.

Ані організація Вільної Европи, ані три балтійські держави, себто всі ті країни, які втратили свою суверенність під натиском російських большевиків, не хочуть зв'язуватися з національно - політичними цілями української еміґрації. Польський поет і публіцист Юзеф Лободовський твердив недавно, що білоруські діячі перевели своєрідний „плебісцит" серед найповажніших керівників еміґрацій трьох балтійських країн — Литви, Латвії і Естонії, і всі вони рішуче висловились проти співпраці з білоруською політичною еміґрацією. Той самий їхній підхід до української еміґрації. Так воно є, всупереч ніби безсумнівній правді, що всі ті держави, не тільки три маленькі прибалтійські країни, але й Польща, можуть втриматись, як суверенні організми, тільки тоді, коли розпадеться Росія і в першу чергу відродиться суверенна українська держава.

Президент Айзенгавер на пресовій конференції 28 червня ц. р. дав цікаве вияснення: коли Захід не хоче вести війни за визволення сателітів, то мусить їхню проблему ставити так, щоб їм допомогти, а не пошкодити, себто, щоб не провокувати Москви до ще більшого загострення режиму. Айзенгавер говорив виразно про „межі", що їх треба самому собі визначити в переговорах з Москвою на цю тему. Підкреслюємо, що це було сказане про сателітні держави, — про Україну взагалі не говориться в ніякій офіційній американській чи західньо - европейській заяві, бо офіційно Захід дотримується постанов Ялтинської конференції, де в імені України виступав Сталін і де не було навіть мови про Україну, як незалежну від Москви державу, а говорилося тільки про поширення кордонів УССР на заході та про формальне право УССР за її паперовою конституцією — належати до ОН. Про Американський Комітет визволення від большевизму говориться залюбки, як про „приватні американські кола". Насправді цей Комітет у своєму підході до проблеми Східньої Европи, зокрема і особливо до проблеми української самостійности, ані кроком не переступає меж, визначених офіційною американською політикою, так само, як офіційна радіовисильня „Голосу Америки". Тому там щонайвище є „непередрішенство" з можливістю таких змін на Сході Европи, які прийдуть після упадку большевизму, чи які виринуть в сфері реальної можливости на випадок найближчої війни і щойно тоді викличуть зміну офіційного становища Америки.

Цей невеселий підхід міжнародного світу до визвольних змагань України ще більше погіршився з останнім розвитком подій. Женевська конференція стоїть під знаком поліпшення, а не погіршення взаємин Заходу з Совєтським Союзом. А хоч ми знаємо, що західні репрезентанти в Женеві і стоятимуть пильно на сторожі військово - політичної єдности Заходу й непорушности стратегічної сили Заходу, проте вони готові на компроміси, які можуть знову сильно вдарити по українській справі. Це може, конкретно, статись в двох точках: 1) чи прийде до об'єднання всіх німецьких земель, чи покищо тільки, як етап, до відновлення дипломатичних взаємин між СССР і Західньою Німеччиною, все одно з моментом, коли в Бонні буде резиденція совєтської амбасади, а в Мюнхені совєтського консуляту, торговельної і — ймовірно — нової репатріяційної місії, можливість дії всіх антисовєтських політичних еміґрацій, в першу чергу української, не тільки політичної дії, але навіть культурної, стане під поважною загрозою, тим паче, що обмеження, а то й заборона такої діяльности ітиме по лінії вже нині щораз прозоріших німецьких тенденцій. І 2) „покращання" совєтсько-західніх взаємин із зменшенням можливостей протисовєтської кампанії збоку української політичної еміґрації, наче автоматично б'є по руховi спротиву на рідних землях. Чим довше триває ворожа окупація, чим менші надії на близьку війну, чим більше річників рідної дітвори й молоді переходить крізь млин совєтського державного виховання, або через казахстанські бараки „піонерів" „освоєння цілинних земель", тим вужчі можливості реального спротиву, як щодо потенціялу духа, так і щодо матеріяльних засобів.

Здавалося б, в цій ситуації автоматично політична еміґрація повинна тяжіти доосередньо, себто скупчуватись, єднатись, гуртуватись, щоб легче пережити й перетривати теперішню велику кризу. Здавалося б, що наче автоматично аж тепер ,під натиском усіх цих більш як несприятливих обставин, гасло консолідації повинно бути зреалізоване. Коли образово говорити про горіючий дах над головою, то трудно уявити собі, чи той дах може ще більше палахкотіти, як це діється з ним тепер. Всі бачать те грізне полум'я, не бачить тільки цього сама українська еміґрація. Цей її брак політичного реалізму просто переймає жахом тих, які придивляються образові відносин в українській еміґрації в Европі — з перспективи віддалі і при підсумовуванні реальних фактів. Донедавна діячі УНРади хвалилися ще своїм зв'язком з т. зв. Паризьким Бльоком, що гуртував кілька еміґрантських національно - державних Центрів, як грузинський, вірменський, білоруський і ін. В останньому часі, згідно з інформаціями, і той зв'язок сильно послабшав, як не формально то фактично.

Це добре, що чільний діяч ОУН і УНРади, її голова від останньої сесії, пояснив у власній статті причини, чому, він сам зрікся і чому настала — до всіх попередніх — ще ця остання криза в УНРаді. Його арґументи мають велику переконливу силу. Але це не перечить правді, що український політичний світ повинен бути одностайний, а ще підкреслює цю правду. На жаль, політичні партії української еміґрації не мають ще цієї свідомости, не маючи політичного реалізму в оцінці власної вартости. Свідомість та перевірка тих проблем є необхідною передумовою для дальшого успіху української визвольної політики.

Ол. Миколаївський

БОРОТЬБА ЗА ДОБРОБУТ КРАЇНИ

Наприкінці минулого року в кулюарах Конґресу зарисовувалися засадничі різниці поглядів на політику Хліборобського Департаменту при уряді през. Айзенгавера. Розходження постали у висліді того, що Хліборобський Департамент почав настоювати на зміні закону про паритет цін на хліборобські продукти. Пропонована нова рухома скаля паритету цін означала усунення правної охорони над фармерським станом.

Проти цього поставилася неґативно демократична більшість у Конґресі, а до неї прилучилася з фармерських областей частина республіканців. Хліборобський Департамент, переконавшись, що на терені Конґресу є сильна опозиція проти його плянів, висунув тоді другу концепцію, що — промислове і міське робітництво є проти сталого паритету цін, і з тої причини робітництво є незадоволене.

Коли такі чутки дійшли до президії Конґресу Індустріяльних Організацій (КІО), то президент цієї установи В. Рутер, написав листа до сенатора Д. Айкіна, голови Сенатсько-Хліборобського Комітету, у якому спростував ці чутки і заявив, що робітництво Америки ніколи не виступить вороже проти родинних фарм.

Конґресова Комісія, на підставі одержаного письма, покликала президента КІО В. Рутера на особисте переслухання. В. Рутер зложив перед Комісією таку заяву:

а) Промисл ЗДА, за виїмком військового, спирається в 75% на краєвий збут, з якого велика частина припадає на родинні фарми.

б) Коли політика теперішньої адміністрації захоче застосувати нову рухому скалю паритету цін на хліборобські продукти, то це буде початком нової економічної кризи, бо понад п'ять мільйонів фармерських покупців, припинять закупно.

в) В імені організації, яку він репрезентує, і в імені всіх міських та промислових робітників, Рутер вповні піддержав законно ухвалений паритет цін на хліборобські продукти, для добра і добробуту країни.

По переслуханні Конґресовою Хліборобською Комісією представників Хліборобського Союзу в квітні ц. р., Хліборобський Департамент запроєктував перевести референдум на теренах фармерів, які займаються пшеничною господаркою.

У суботу, 25 червня таке референдум під контролею урядових чинників відбулося і виявило, що більше як 300,000 фармерів, які займаються виключно пшеничною господаркою у 36 стейтах ,голосували за 90% паритету цін, так, як того вимагав Хліборобський Союз. Голосування дало 77.5% „за" замість вимаганих Хліборобським Департаментом 66.7%. Кілька днів по голосуванні сен. Гомфрі з Міннесоти сказав у розмові з автором цих рядків: „це була боротьба за добробут країни".

Знаний учений ЗДА д-р Кессерінґ заявив прилюдно таке:

Нарід цієї країни стратить ґрунт свого добробуту у будучому, коли продуктивність всієї економіки не буде зростати з кожним роком принаймні на 4½% річно. Президент Айзенгавер, складаючи перед Конґресом свій економічний звіт на 1955 рік, поставив також у ньому внесок про допущення 3½% збільшення краєвої продукції, включно зі сільською господаркою.

Ми навели повищі вислови визначних одиниць на чолі з головою держави, щоб показати, як вони розуміють хід державної економіки. Вони свідомі того, що над цілою земною кулею висить меч Дамокля і що кожний день може принести знищення величезних смуг урожайних земель, по якому то катаклізмі годі вже було б магазинувати запаси харчів для прохарчування тих, що залишаться живими.

Щоб українське громадянство не припускало, що на забезпечення паритету цін і магазинування харчів видаються величезні суми грошей, представимо цифри. Отже, з кожного вплаченого в 1954 році робітниками і фермерами доляра на федеральний податок припадало: на забезпечення паритету цін і магазинування продуктів 2.3 цента ,на військо і оборону 57, на відсотки від державних боргів 8, на допомогу ветеранам 6, на допомогу заграничним країнам 10 центів, а решту 17 центів залишено на видатки уряду, промислу, здоров'я, виховання і для добродійних установ.

Населення ЗДА збільшується кожної хвилини на 5 душ, що дає денно 7,500 осіб, а за один рік 2,500,000 додаткових споживачів. До 1956 р. населення ЗДА збільшиться до 190,000,000, або на 15½.

Переведена докладна калькуляція, що мала б задержати рівень, який маємо в ЗДА тепер, виказує, що сільське господарство на протязі 10 років повинно збільшити свою продукцію так: м'ясо — на 20%, молочні продукти — на 25%, домашня птиця — на 30%, ярина і овочі — на 25%, кукурудза — на 20% і пшениця — на 10%. В додатку до цього, Державний Департамент провадить переговори за посередництвом Об'єднаних Націй, з азійськими країнами, на умовах інвестицій, про будови колових і залізничих доріг, реґуляцію рік і наводнення землі. Заплату за працю місцевим робітникам мають виплачувати продуктами з ЗДА, бо їхні країни не мають. Коли переговори увійдуть у силу, то продукція сільсько-господарських артикулів мусить бути збільшена у двоє на протязі 10 років.

Крім цього не забуваймо, що коли б не сільське господарство ЗДА, яке годувало по другій світовій війні майже цілу Европу і частину Азії, то комуністичні кордони були б уже нині на Пацифіку і Атлянтику. На жаль, деякі короткозорі одиниці цього не бачать.

Вол. Дорошенко

В ГАЛИЧИНІ 50 РОКІВ ТОМУ

(11)

21. В українському селі під Львовом

Під час курсів не було як виїздити на провінцію, хіба десь близько Львова, як от до Підберізців, чи що. Пам'ятаю, в одну з неділь, десь у самому початку, повіз мене д-р Брик до якогось підльвівського села на відкриття читальні „Просвіти". Чомусь, крім мене ,не взяв нікого. Тоді я вперше мав змогу побачити галицько - українське село й освідому роботу, яка в ньому провадилася. На жаль, я вже не пам'ятаю ні назви села, ні прізвища його пароха, до якого завітали ми з д-ром Бриком. Ці відвідини справили на мене велике враження. Передусім знайомість із культурним, національно свідомим священиком та його дружиною, яка гостила нас обідом, до речі, дуже смачним, і загалом культурна обстанова самої господи, в якій мешкав о. парох. Тоді я вперше побачив вправи селян „Соколів" десь на леваді. Велике враження справило на мене й само відкриття читальні: патріотична промова священика, що говорив так для нас наддніпрянців плинно й змістовно, гарною українською мовою, а заразом так сміливо, а надто промови сільських дядьків, що теж виступали під час свята. Ми на Україні до цього не були призвичаєні й, не маючи практики, яку дає вільне політичне життя, не вміли говорити публічно. Покійний Є. Чикаленко до самої смерти не важився виступати з прилюдним словом, а тут прості селяни вільно, не затикуючися, в и с л о влювали свої думки.

Я не пригадую, чи був присутній при відкритті представник влади, але мабуть мусів бути, бо ж це було публічне зборище.

В усякому разі його присутність не закаламутила свята.

Так я й мої товариші знайомилися з життям галицько- української інтеліґенції й селян в умовинах австрійської конституції й могли порівняти ці умовини з обставинами царського режиму, в яких перебувала головна маса українського народу. Це була добра наочна лекція і вже ради одного цього варто було поїхати до Галичини. Але ще одного навчилися ми тоді, а саме про вагу національного питання. Ми побачили, як виглядає співжиття національностей в умовинах конституційної держави. В царській Росії, де на всіх язиках все мовчало, національні суперечності були заувальовані однаковим — більше менше — поза москалями — поневоленням.

22. Поляки на Лівобережній Україні. Мої взаємини з студентами поляками на університеті

Щоб ясніше виступило перед читачем усе значення предметної лекції національного питання, що її давала нам, наддніпрянцям, Галичина, розкриваючи нам очі на співжиття національностей, мушу спинитися на польсько-українських відносинах, які панували на Полтавщині й які формували наші погляди на польсько - українські взаємини.

Адже ж у нашій благословенній Полтавщині 99 відсотків населення були українці. Ніяких московських колоній, поза парою, здається, сіл у Константиноградському повіті, де вони не асимілювалися з оточуючим їх українським морем, не було. Але я цих сіл не бачив. Поляків же й цілком не було, якщо не рахувати поодиноких осіб, управителів маєтків або аптекарів. В прилуцькій гімназії, де я вчився ,на цілу гімназію були тільки два поляки, що перевелися сюди з Правобережжя. В сусідньому, коло нас, селі Богданах жив управитель панського маєтку „Панян" з своїми сестрами та в недалекому містечку Варва мешкала стара полька, пані Кобилянська .От і вся Польща, яку я знав.

В університеті мав я на своєму факультеті колеґ поляків — Гната Барановського й Юрія Гадомського, з якими товаришував. Крім того доводилося здибатися з студентами поляками інших факультетів, що були здебільшого пепеесівцями. У нас, українців, тоді з ними не було ніякої ворожости, хоч не було й ближчих взаємин. Нас єднало одне, що ми разом змагали до визволення з московської неволі. Та ось у Львові я несподівано зустрічаю Барановського й Гадомського. Вони, видко було, здивувалися, здибавши мене в столиці Галицької України, і в розмові не почувалося давньої щирости. Мабуть тому, що зустріч наша сталася на терені, де наші національності зводили між собою завзяту боротьбу й де поляки відогравали супроти українців ролю таких самих гнобителів, як москалі супроти українців і поляків у Росії.

Не треба забувати, що ми були в Галичині вже після сецесії українських студентів зі Львівського університету (1901 р.) й аґрарних страйків 1902 року, — подій, що дуже загострили польсько-українські відносини. Але все ж в умовинах австрійської конституції польська вулиця не могла так гуляти, як це сталося пізніше за Польщі.

Барановський і Гадомський були у Львові, як у себе вдома, й почувалися зовсім вільно ,вільніше, ніж ми, що попали сюди вперше. Вони мали тут знайомих, а то й рідню й видко не вперше бували у Львові.

Барановський разом зо мною студіював у проф. Матвія Любавського, який викладав окремий курс історії „Литовсько-руської держави", а на окремому семінарі Литовсько - руський статут. Барановський пильно вчився і з нього вийшов згодом добрий дослідник. За Польщі він був професором історії в Люблинськім університеті й визначився солідними розвідками з польсько - української історії, але передчасно помер.

Єжи Гадомський за Польщі був у Львові шкільним куратором, але з огляду на це його офіційне становище, на якому він не виявляв прихильности до українського шкільництва, я не вважав можливим відвідати його й пригадати наші спільні студентські часи.

Д. Дорошенко на Гуцульщині

У Львові я пробув цілий липень, аж поки не покінчилися курси, а після того подався на провінцію, спочатку на Гуцульщину. Дмитро Іванович Дорошенко перший вирушив у Карпати, ще перед кінцем курсів. Його дуже кортіло побачити Гуцульщину, відому нам із романтичних поезій і оповідань Федьковича.

Поїхав він разом із Марусею Дверницькою. В своїх спогадах він про це не згадує, але вернувшись з мандрівки ,оповідав зі сміхом про різні „кві-про-кво", які траплялися їм під час подорожі.

Він зовсім забув науку з підшуканням мешкання, що в тодішній Галичині інтеліґентний хлопець із чужою дівчиною „з товариства" (у відміну до простого парубка з сільською „дівкою") не могли бути наодинці, а не то, щоб їздити — це ж було неприлично. Очевидно, всі ті інтеліґенти, в яких їм доводилося перебувати, навіть не могли й допустити думки, що це невінчана пара, й трактували їх, як чоловіка й жінку.

ЛІТЕРАТУРА МИСТЕЦТВО РОЗВАГА

Адам Гнідь

ВОЛЛЕС СТІВЕНС

На початку XX-го століття американські поети, слідом за своїми европейськими вчителями, прийшли до переконання, що вікторіянська доба та її культура, а разом з нею вікторіянська поезія, доживають свої останні дні. На їх думку, поезія зайшла була в задушливий сахариний завулок: оклепані фрази, старі витерті кліші, досконало-солодкаві рими, банальні поетичні образи й наївна тематика кликали за подувом свіжого вітру, що розвіяв би опари літературної задухи й дав змогу побачити нові шляхи до поступу й розвитку.

Сеньйори американської поезії старалися були направити нове покоління поетів на шлях національної романтики, вказуючи на героїчні сторінки щоденного реалізму розбудови великого континенту, на поезію передродження нації з бідних хліборобів на велику індустріяльну силу. Писав Волт Вітман: „Кажете, що ці делікатні маленькі створіння це американські поети? Ви називаєте їхнє безконечне альбомне віршування американським мистецтвом, американською драмою, смаком, поезією? Мені причувається ніби відгомін з гірських верхів далеко на Заході, згірдливий реґіт генія цієї країни". Але навіть Вітманів сарказм не повернув американських поетів на інші дороги:

„Тендітні ямби з леготу світанку...
Тріолети, віллянелі, ронда та ронделлі,
Баляди копами і всі на одну ноту:
Торішній сніг і рожі десь пропали,
А що ж любов, коли не рожа, що зів'яне?"

за словами Едґара Лі Мастерса, одного з поетів того часу, займали їхню виключну увагу. Все це говорило про застій і конечність зміни.

Дуже вимовним є факт, що американські поети не пішли за порадою Вітмана й рішили переочити романтику індустріяльної революції. В їхньому шуканні за поетичним матеріялом, старе, споляглиме европейське джерело, що не раз давало свої цілющої води для минулих ренесансів, ще раз стало в пригоді для американського відродження в мистецтві, даючи американським поетам сирівці, з яких вони створили свій індивідуальний продукт, що не минуче мусів мати в собі національно питомі риси, посмак соціяльного ферменту того часу, взагалі вражаючи свіжістю, здоров'ям і проспектом росту.

З плеяди поетів того часу вийшло кілька імен, які, в додатку до таланту, втішаються благословенням довгого віку, доброго здоров'я та особистого добробуту, що, в свою чергу, дають їм змогу розвиватися, творити й сповняти своє поетичне призначення. Минулого року Роберт Фрост святкував 50-річчя своєї поетичної творчости. Він, знавець клясичних мов і літератур, найшов собі майстрів в латинських буколіках, передусім в Горації, і продовжує сіяти зерно життерадости і вдоволення простими приємностями життя в десятках віршів — сонетів, баляд, од та ґраціозних поетичних дрібничок. Його вірші визначаються строгістю клясичної форми й прецизією ритму, але великий резервуар солідного знання, витончений поетичний смак і типово американське відчуття життєвого реалізму рятують його творчість від балясту солодкавої романтики, яка часто замрячувала клясичні форми поезії минулого сторіччя.

На протилежному бігуні стоїть творчість Воллеса Стівенса. Перший том поезій Стівенса появився зараз по першій світовій війні, п. н. „Гармоніюм". Наголовок дуже вимовно говорив про намірену ціль автора: він змагав до гармонійного представлення здавалося б хаотичних і непримирних життєвих елементів, до поетичної синтези нового повоєнного світу, що тоді засідав до мозольної праці переоцінки вартостей на руїнах старого ладу. Ніде правди діти, Стівенс не започаткував того шукання за новими життєвими вартостями, ані не був він оригінальним у своїй настанові. Кожна повоєнна руїна родить тисячі філософів, реформаторів і всяких інших пророків і атмосфера духової порожнечі Західньої Европи не була винятком. Але коли всі інші вагалися і зміняли свої позиції, Стівенс залишився вірним своїм початковим цілям і методам протягом всього свого життя. Перший том поезій зразу знайшов високу оцінку американських критиків. Але, хоч високе признання для новика в поезії прийшло зразу і без застережень, евалюація мотивів і намірів автора стала предметом баталій в літературних журналах, які продовжуються і донині. Критики заповнили тисячі сторінок літературних оглядів високолетними тирадами, заганяючись у своїх спекуляціях в дивовижно нелітературні міркування, але, опинившися в повному розгоні, вони бачили, як поезії Стівенса вистрибали їм з рук і провадили їх, в маленьких нервових групах, в трясовиння метафізичних дискусій.

Яка ж саме суть творчости Стівенса? Загально приймають, що поема „В неділю рано" (Сондей морнінґ) — це Стівенсове кредо. Вона появилася в першому з п'яти збірників його поезій. Коли „Гармоніюм" перевидано кілька років тому, Стівенс додав три дальші строфи до початкових п'яти, не змінивши ні слова попередньої редакції. Навіть люди тільки поверховно знайомі з історією філософічних течій, зразу пізнають, що філософія автора переважно епікурейська. — Шукаймо щастя, „речей, гідних ціни, жаданих немов рай", в „запашних овочах... чи в інших ласках і красі землі" — проголосім „свою любов до сонця галасливу"... Заганяючись в теологію і метафізику в шуканні за елементами, що вплинули на формацію автора, критики не раз за деревами не бачуть лісу, і в погоні за ориґінальним і незвичайним недобачують наглядного. Ми не маємо сумніву, що Стівенсова філософія є логічним наслідком його приступлення до табору літераторів, філософів і теологів, які, в другій половині XIX-го століття, принесли до Америки праґматичну філософію Гакслі й Тендала, повалюючи фундаменталізм і канонізм в протестантській церкві і впроваджуючи аґностицизм і вільнодумство в американську літературу. Стівенсова філософія оформилась із симбіозу праґматичного вільнодумства й епікуріянізму. В той час, коли в реальній щоденності особисте багатство вважалося всюди рівнозначним з праведністю, Христова наука про верблюда й голку звучала неприємним дисонансом. Тільки сам Стівенс може сказати, чи він мусів кривити душею — а душі поетів традиційно чутливі — коли він вибрав саме таку дорогу. Твердість його поглядів впродовж всіх цих довгих літ вказує, що його вибір був щирий. Соціяльно, — Стівенс належить до касти патриціїв. Більш двох десятків років він займає пост одного з директорів однієї з найбільших обезпеченевих компаній в Ню Йорку.

Всі ці факти дивно звучать для стороннього вуха. Вони, між іншим, примушують нас питати, де саме непересічність Стівенса, де його піонерський вклад в американську поезію. Приходить на думку, що Плятон мав саме Стівенса на думці, коли він не включив поетів у свою ідеальну державу. В усякому разі, поети не повинні дозволити метафізиці розріджувати поетичне вино, не згадуючи вже про викладання життєвої філософії в одній поемі. Такі предмети можна менш загальниково обговорити на іншому місці та в інших обставинах. Парадоксально, хоч філософія є темою найважливішої Стівенсової поеми, ми повинні про неї забути й вчитися з його поезії.

Бо правдивий зміст і цінність творчости Воллеса Стівенса — це елеґантність форми, яка пов'язує свою ґраціозність з блискучою плястичністю, що надає творчості його товаришів за поетичною іновацією чогось дешевого, комерційного й банального. У своїх творах, що з них деякі дуже обскурні для читача вихованого на клясичних римах, він знайшов цілком новий підхід до поетичних форм. Одначе його стиль виріс не з порожнечі, але з поетичної спадщини Европи; його форми є логічним продовженням европейського поетичного дорібку; деякі французькі поети кінця минулого століття можливо були його безпосередніми вчителями й найближчим джерелом поетичного надхнення. Віріючи в теорію, що відкинення клясичних форм і конвенційних засобів оправдує вживання всяких інших, навіть сповидно дивоглядних, поетичних форм, — Стівенс як вогню боїться слів, які могли б здаватись навіть приблизними римами, і творить поетичні картини білим віршом, що їх читач більше відчуває ніж дослівно розуміє. Він оперує реторикою такою живою, незвичайною і зворушливою, що читач зразу відчуває зацікавлення, відсвіження і потребу роздумування над його творами. Стівенс, одначе, мусить назавжди — або принаймні для нашого покоління — залишитися „поетом поетів", бо його творчість майже неприступна для широких мас.

Нагорода Пуліцера, яку признали Стівенсові цього року за поетичну діяльність, це ще один лавровий листок в його вінку, який ніколи не знав тернових колючок. Беручи на увагу позицію, що її займає Комітет Нагороди Пуліцера в Америці, треба вважати признання її Стівенсові як остаточний акт соціяльного признання для автора як поета Америки, важливого нині й не без впливу на будучі покоління поетів.

Воллес Стівенс

В НЕДІЛЮ РАНО

(Уривки)

4

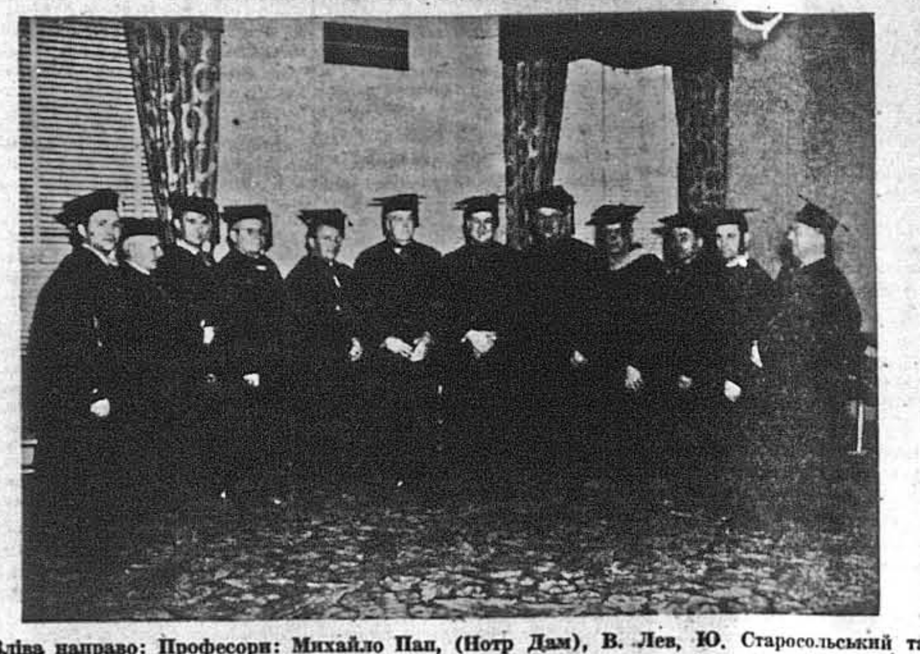
На водах безшелесних вона чує
Голос, що кличе: „Гріб у Палестині
Не ґанок, де всі духи спочивають.
Це гріб Христа, де він колись лежав."
Ми живемо у древньому хаосі сонця,
Чи у старій садибі дня і ночі,
Чи в самоті острова, вільного без опіки,
Тої неминучої широкої води.
На наших горах олені проходять, куропатви,
Посвистують круги своїм спонтанним криком;
Солодкі ягоди у гущі дозрівають;
В обмежених просторах неба, вечером
І тут і там літають стада голубів,
Тріпотячи наліво і направо, потопають
На розпростертих крилах, у темряву долів.

8

Каже вона: „Мені доволі, коли ранні птахи
Пробують дійсність, перед своїм летом,
Мрячних просторів, в допитах солодких;
Але коли вони летять, щоб до теплих піль
Вже більше не вернути — тоді, де ж той ваш рай?"
Нема ніде криївок із пророцтва,
Ані старинних гробових химер,
Ні підземелля золотого, ні острова
Співучого, де духи спочивають,
Ні уявного Півдня, ані хмарних пальм
Далеко на горбі, щоб так були тривкі
Як зелень квітня. Ні не такі тривалі
Як її спомини про ранніх птахів,
Її туга за вечором у червні,
Загострена летом ластівчиних крил.

Переклав Адам Гнідь.

ПРОМОЦІЯ НА ПОЧЕСНИХ ДОКТОРІВ УВУ

Зліва направо: Професори: Михайло Пап, (Нотр Дам), В. Лев, Ю. Старосольський та М. Стахів від УВУ, Лев Е. Добрянський (Джорджтавн), почесні доктори Конґресмени Майкел А. Фіґен та Чарльз И. Керстен, Р. Смаль-Стоцький (Маркет), О. Грановський (Міннесота), В. Стецюк і Я. Падох від УВУ та О. Андрушків (Сетон Гол).

СВЯТОЧНА ПРОМОЦІЯ

Промоція Конґресменів: М. А. Фіґена і Ч. И. Керстена на почесних докторів Українського Вільного Університету відбулася в неділю, дня 29-го травня 1955, о год. 8:30 увечорі, після концерту, призначеного для делеґатів Конґресу, в концертовій залі готелю „Коммодор" в Ню Йорку.

Церемонію промоції проводив проф. д-р Роман Смаль-Стоцький, в заступництві Ректора Українського Вільного Університету. Асистували три делеґати Деканату Права та Політичних Наук УВУ: — проф. д-р Матвій Стахів, проф. д-р Юрій Старосольський, проф. д-р Ярослав Падох та три делеґати Філософічного Факультету УВУ, а саме: проф. д-р Василь Лев, проф. д-р Осип Андрушків та проф. д-р Василь Стецюк.

Крім того, в промоційній церемонії брали участь на запрошення Сенату УВУ також три українські професори з американських університетів, а саме: проф. д-р Лев Добрянський (Джорджтавн Університет), проф. д-р Олександер Ґрановський (Міннесота Університет) і проф. д-р Михайло Пап (Нотр Дам Університет). Акт промоції мав надзвичайно святочний характер та [illegible] академічними приписами Українського Вільного Університету.

Коли на залю входив святочний академічний похід професорів у тоґах, Метрополітальний Хор „Думка", під керуванням диригента П. Олександра Микитюка, почав промоційну церемонію піснею „Ґавдеамус ігітур."

На чолі професорського походу ішов проф. д-р Лев Добрянський, за ним професори — Ґрановський і Пап, потім обидва кандидати на почесних докторів: М. Фіґен і Ч. Керстен; за ними — парами — йшли професори Українського Вільного Університету: Стецюк-Лев, Падох-Андрушків, Стахів-Старосольський і вкінці проф. Смаль-Стоцький, заступник Ректора УВУ.

Після відспівання пісні „Ґавдеамус ігітур", заступник Ректора УВУ представив членам Конґресу та приявній на залі публіці обидвох кандидатів англійською мовою, надаючи в імені Ректора УВУ, — найперше М. А. Фіґенові, опісля Ч. И. Керстенові, гідність почесного доктора прав та політичних наук Українського Вільного Університету.

Після відчитання промоційних грамот, два репрезентанти Факультету Права та Політичних Наук Українського Вільного Університету, а саме: проф. д-р Матвій Стахів, як заступник Декана Факультету, і проф. д-р Юрій Старосольський, як заступник Продекана Факультету, поклали на обидвох почесних докторів докторські пелерини, т. зв. „гуди", а проф. Роман Смаль-Стоцький відчитав закінчення промоційної грамоти в латинській мові та побажав обидвом кандидатам „многих літ".

Обидва почесні доктори М. Фіґен і Ч. Керстен в своїх коротких промовах склали щиру подяку українському громадянству за це високе відзначення, прирікаючи віддати решту сил і років свого життя для допомоги в визволенні українського народу з московсько-большевицького ярма.

Під звуки ґратуляційного „Многая Літа" святочну промоцію закінчено відходом професорів та обидвох почесних докторів.

Після закінчення промоційної церемонії, панна Иоанна фон Драгінда, „Міс Україна" (Ліґа Української Молоді Північної Америки), склала від Українського Конґресового Комітету Америки, зокрема від українського жіноцтва — ґратуляції для дружин обох почесних докторів, що були приявні при цьому академічному відзначенні їх чоловіків, словами, що при славних чоловіках завжди стоять славні жінки, при чім вручила їм обом китиці рож.

Ольга Решетило

КОСАРІ

Звичайно в неділю, з полудня, вони виходили оглядати сіножаті. Зірвуть пахучої м'ятки, розітруть на долоні, понюхають та й дивляться на трави...

Хіба ж є на світі краща ткань?! Ранньою весною падали часто дощі, то ж трави вросли високі, густі, насяклі темною, лискучою зеленню, під сонце і вітер мінялися ритмом м'яких хвиль...

Побіг куцої горішини струнчіла стоколоса, тимотка, цвіли ромени, трибарвні братки, щавії, кмени, а понад рівчаком буйні шуварі сягали аж до віття верб.

Одного дня, увечорі, косарі клепали коси дзвінко і перекликались весело зі сусідами. У досвіта забирали глечик з водою, старше взуття, черес, кресало, приготовану косу перекидали через плече, та йшли косити.

На сході небо рожевіло... Небаром з озолочених хмарок вихопились стрілисті промені і розбудили всіх на новий день.

Джміль стріпував з кудлатих ніжок холодну росу та гудів-джиґунів квіткам на-добридень. Перепел сторожко надслухував небезпечних звуків...

Шах-шер, шах-шер... Косарі?!

Зелений, липкий сік сличе по косі, а лезо тупіло від тугости зел. Тоді косарі приставали, набирали жменю трави, обтирали косу, потягали кілька раз кресалом, відсували з чола капелюх, плювали в долоні та й знову косили, замашисто, певно, рівно.

Покоси падали, довжилися важкими шарами, пахли вологістю, стиглістю, похміллям...

Стурбовані коники-скакуни, жаби, комашня, заметушено шукали присипаних схованок, доріжок...

Не раз, коли заскиглила чайка, косарі знову спиняли помах. Обходили уважно заховане гніздо під берегом і півголосом до себе: „Не вспіла висидіти небога. Ну, ми залишимо тобі окрасць, незайманий, досиджуй!"

Над ними тремтіло нагріте повітря, руки набігали напруженими жилами, від змагу скінчити мозольний загин.

Шах-шер, шах-шер...

ЛІТЕРАТУРНО - МИСТЕЦЬКИЙ КЛЮБ У ФИЛАДЕЛФІЇ

Дня 2-го липня відбулися загальні збори Літературно-Мистецького Клюбу у Филаделфії, на яких вислухано звіт уступаючої Управи та вибори нової Управи Л. М. К.

Із звітом від імені Управи виступив поет О. Тарнавський, що коротко перелічив ту роботу, яку Управа виконала за два роки. Десяток літературних вечорів, виставки, доповіді тощо, виповнювали плян праці, виконаної Управою Л. М. К.

Після звітної доповіді Контрольна Комісія запропонувала уділити абсолюторію, що прийнято одноголосно. До складу нової Управи увійшли такі особи:

На голову Л. М. К. обрано З. Дончука, заступник голови — д-р В. Рудницький, він же й орг. референт. Секретар — інж. Яцкевич, касир — проф. Петро Мегик, імпр. реф. — Я. Климовський та член Управи — д-р Безушко. До Контрольної Комісії обрано: Голова — дир. В. Дорошенко, члени: Галина Журба, Марія Струтинська і заступниця п. Лідія Бурячинська.

Присутній

ВИСТАВКА МИСТЕЦЬКОЇ СТУДІЇ У ФИЛАДЕЛФІЇ

Закінчуючи третій з черги шкільний рік, Мистецька Студія у Филаделфії влаштувала в суботу, 18 і в неділю 19 червня ц. р. у просторій залі нового будинку Пласту виставку праць своїх студентів.

Роксоляна Лучаковська „Стара жінка" (олія)

Филаделфійська Мистецька Студія нараховує кільканадцять студентів, згуртованих у двох курсах: нижчому і вищому. Керівником Студії є проф. Петро Мегик, а вчителями: мистці: П. Андрусів, В. Кивелюк, Б. Мухин і лікар Р. Голубінка. Теперішня виставка — це вже третя з ряду. Студія приміщена в домі ЗУАДКомітету у Филаделфії і постала перед трьома роками за підтримкою цього Комітету.

Виставку, яка показує праці студентів в останньому шкільному році, виконані головно з моделів, відкрив керівник Студії проф. Мегик коротким словом, у якому між іншим подав, що Студія перейшла тепер під протекторат Об'єднання Образотворчих Мистців у ЗДА. Ціллю студії є навчити молодих адептів мистецтва розуміти і цінити українське мистецтво і виробити в них відчуття цього українського мистецтва. Від Патронату Студії, що складається головно з батьків студентів Студії, промовляє голова інж. Б. Лучаковський, який вказав на потребу підтримки для українського мистецтва, головно на потребу вирощення нових кадрів українських мистців.

Відкрив офіційно виставку екзекутивний директор ЗУАДКомітету д-р Володимир Галан. Численно зібрана громада, з представниками духовенства, мистецького світу й організацій, мала нагоду побачити працю молодих адептів мистецтва. Коло двох сотень експонатів вказує на великий труд і посвяту учительського складу Студії, як теж і на любов для мистецтва у нашої молоді. Між експонатами є деякі вже „дозрілі" картини, між якими вибивається „Мертва природа" Р. Лучаківської.

З нагоди виставки зібрано фонд, з якого закуплено подарунки для всіх студентів у виді фарб і малярського приладдя. На цей фонд склались пожертви головно ЗУАДКомітету, який вже втретє уфундовує нагороду для Студії, Філії УККА, Українського Літературно - Мистецького Клюбу у Филаделфії, Союзу Українських Купців й інших організацій.

Богдан Кондра. „Голова" (рисунок вуглем)

Виставка Филаделфійської Мистецької Студії підготовлена на зразок справжньої виставки. Велику працю (технічну) виконав, побіч самого невтомного керівника Студії проф. Мегика, член Патронату і батько надійної студентки п. Зелінський.

Т.

Христина Зелінська „Квіти" (Олія)

МИСТЕЦЬКІ ЗАРОБІТКИ — КОЛИСЬ

Співачка паризького „Ліричного театру" пані Лелі, відбуваючи десь приблизно коло 1860 р. мистецьку подорож по світі, заїхала аж на південноокеанічні острови і на одному з них дала концерт. За чотири пісні, які вона проспівала на концерті дістала таку винагороду: 3 кабани, 23 індики, 44 курки, 500 кокосових горіхів, 1,200 ананасів, 120 мірок бананів, 120 гарбузів та 1,500 помаранчів. Була це тільки одна третина доходу з імпрези (дві третини дістали мабуть інші члени-виконавці), яка представляла вартість 4,000 тодішніх франків. Та біда, що покупців на цей мистецький заробіток не було, бо мешканці островів не мали грошей, а радше мали їх дуже мало, і ними мусіли платити податки своєму королеві, який не хотів приймати податків в „натурі" і вимагав дзвінкої монети. Але професія „паскарів" вже і тоді існувала і прихильники мистецтва підшукали концертуючим мистцям одного паскаря, який обіцяв приплисти з недалекого острова та визволити мистців з їхнього квичучо-кудкудачого товариства. Спекулянт не дуже то поспішав, а тим часом „колгосп тварин" домагався поживи. Та мистці знайшли раду: поросята кормили гарбузами, а кури та індики бананами і помаранчами, які починали псуватися. Очевидець цієї „імпрези" не подає, чим скінчилася гостина цього мистецького ансамблю, чи приїхав паскар і закупив решту товару, чи мистці мусіли їх залишити на острові. Це було давно і на далеких від культури океанічних островах. Але подібні картини бачив я по другій війні у визволеній „доблесною" червоною армією східній Німеччині. На концертах і в театрах мистцям замість квітів подавали якісь скромні пакетики. На мій запит до втаємничених у мистецькі справи осіб довідався я, що в цих пакетиках були: кусники масла, плитки шоколяди, трохи цукру, або пляшка вина. Яка користь мистцям з квітів, коли вони голодні — пояснювали мені знайомі.

О. З.

Фото-Кіно Аматор

НЕПОРУШНЕ ДЕРЖАННЯ КАМЕРИ

Деякі фото-аматори нарікають часто, що сочка в їхньому апараті не добра, бо вони не одержують гострих світлин, а все замазані або й із виразними подвійними контурами. У 99 відсотках причиною цього є не „зла" сочка в апараті, а невідповідне держання камери в руках під час фотографування. Найдешевші камери мають замок з однією його скорістю, около 1/30 сек. Очевидно, що при такій малій скорості замку, ми не можемо зробити гострої фотографії, якщо не будемо держати нашої камери в руках можливо в найбільшій мірі непорушно. Найкращим способом для цього — тримати камеру в руках, сильно притиснених до тіла (якщо йде про апарат, на якому згори у візірі оглядаємо образ). При держанні камери при оці треба використати це положення і притиснути камеру до обличчя. Очевидно, що й тоді ми мусимо стояти „твердо" на землі ногами і по можливості на час самого натиснення ґудзика здержати віддих. Проби виказали, що камерою, яка наставлена на 1/100 сек., не зможуть бути зроблені цілковито непорушні фотографії, якщо ми на цю функцію не будемо звертати особливої уваги. — При малообразкових, 35 мм. камерах, хоч вони і зручні в держанні їх в руках, одержуємо порушені і неґострі світлини тому, що у моменті потискання спустового ґудзика камери пальцем — ми разом з тим неначе і натискаємо цілий корпус камери і цим спричинюємо порушення образу. Цього треба уникати і порушувати пальцем тільки ґудзик камери. Треба добре вистудіювати, в який спосіб найвигідніше держати певно камеру в руках, а з другої сторони — треба завжди, де воно можливе, вживати триніжка та принагідних підпор для камери чи для нашого корпусу, щоб досягнути тим способом найбільшої непорушности.

Особливу нагоду порушувати, і то довільно, камерою мають кіно-аматори. При показуванні таких фільмів глядачі дістають „морської хвороби" від образу, який постійно на екрані рухається. Ніколи не буде забагато звертати увагу на цю справу кіно-аматорам, головно початкуючим, що образ на екрані, то є красвид, і тло, на якому відбувається наша фільмова акція, має бути непорушне, а порушатися мають на цьому тлі люди і звірята чи машини. Так званого „слідкування камерою" треба уживати дуже рідко, і то лише у крайній конечності. Перехід від кадру до кадру в фільмованій нами сцені не мусить і не повинен бути „слідкований" камерою, бо він нічого нам не дає ні в мистецькому ні в технічному відношеннях, крім зайвої витрати фільму та болю голови і очей при огляданні фільмів.

ДОБРА ІНІЦІЯТИВА

З ініціятиви Пластприяту і старшини Пластової Станиці в місті Джерзі Сити, Н. Дж., кілька тижнів тому, напередодні вакаційного вимаршу пластунів і пластунок до пластового табору, була зорганізована в пластовій домівці лекція-сходини з метою дати нашим пластунам і пластункам короткі фотографічні поради, з яких вони мали б скористати під час вакацій, займаючися фотографуванням та фільмуванням. Доповідь виголосив п. Софрон Федів. Він подав у сконцентрованій формі основи техніки фотографування і фільмування, відносячи їх головно до умов вакаційного відпочинку. Пластуни і пластунки ставили доповідачеві актуальні для них питання з ділянки фото і кіно.

По закінченні цієї успішної для обидвох сторін лекції, у кінцевому слові голова Пластприяту п-ні Драґан закликала пластунів і пластунок до того, щоби вони займалися фотографуванням і фільмуванням, бо воно зможе дати їм багато втіхи і розривки, та й ще до того залишити тривалий спомин у формі фотографій чи фільмів з вакацій. Та найбільшою несподіванкою для всіх було те, що учасників повідомлено, що по вакаціях буде у цій самій домівці уряджений конкурс на найкращу вакаційну фотографію, в якому візьмуть участь пластуни й пластунки Станиці.

Коли візьмемо під увагу те, що фотографія й кінематографія є корисним і улюбленим зайняттям майже всіх пластунів, як теж і те, що таке улюблене зайняття має глибоке і далекосяжне виховне значення, та заінтересування пластунів і пластунок цими проблемами, як теж і вкінці те, що пластунам і пластункам дано можливість змагатися за кращі успіхи у цій ділянці, то ініціятива Станичної Старшини і Пластприяту в Джерзі Ситі є гідною наслідування теж і в усіх інших станицях і вона буде дуже корисною для пластунів і пластунок.

Н. Н.

НОВА 35 мм. КАМЕРА — „ҐРАФІК 35"

Фірма „Ґрафлекс", відома із своїх пресових, як теж і великоформатних одноооких дзеркальних камер, випустила на ринок малообразкову камеру на 24Х36 формат. Камера модерно випосажена в далемір, оптику 1:3,5, і в особливо ориґінальний спосіб, т. зв. „пушбаттон", для наставлювання на гостроту. Синхронний замок для блискового світла, забезпечення перед подвійним насвітленням і самовизволювач замку теж належать до стандартного випосаження. Камера дбайливо виконана і коштує коло 80 долярів.

РІК II. „ФОТО-КІНО АМАТОР" Ч. 2 (5).
Сторінка для аматорів фотографії і кінематографії
Редаґує: Софрон Федів

Photography & Cinematography Page
Editor: Sofron W. Fediw
Адреса: Sofron Fediw, c/o "Svoboda", P.O.Box 346, Jersey City, N. J.

ЧОРНО-БІЛИЙ НЕГАТИВНИЙ МАТЕРІЯЛ

Велика різнородність чорно-білого неґативного матеріялу, що його маємо до диспозиції, а який призначений для того, щоб у всіх обставинах уживати відповідного матеріялу, не дозволяє тепер фото-аматорові держатися одного і того самого продукту. Стара засада, що треба вживати одного роду матеріялу, щоб цим способом з ним краще познайомитися, уступає свідомості, що ні один матеріял не є універсальний і не сполучує в собі усіх прикмет, що їх потребуємо при фотографуванні. Ми є тієї думки, що треба вживати різнородного матеріялу, але за передумовою, що знаємо його основні характеристики і теж знаємо, що можемо із даного матеріялу одержати у формі кінцевого продукту — фото, знимки.

Дуже чулі фільми є, як відомо, більше зернисті, нівечать через те дрібні деталі, одначе, з другої сторони, вони є менше контрастні і більш відпорні на недотягнення у насвітленні і виявлюванні. Знову ж мало чулі фільми, хоч і віддають добре деталі, маючи дрібно зернову емульсію, — часто роблять знимку безкорисною з огляду на завеликий контраст, або знищуються при виявлюванні з огляду на малу видержливість на недовиявлення або перевиявлення, як рівнож не видержуючи великих відхилень від нормального їх насвітлення. Тому то вживання такого чи іншого роду матеріялу для наших неґативів мусить бути обдумане, і в основному є завжди компромісом між нашими вимогами і можливістю задоволення тих вимог у зв'язку із нашими фотографічними завданнями.

Дуже часто зустрічаємо фотоаматорів, що без будь-якої для цього причини сягають по інший рід неґативного матеріялу, хоч на попередньому вживаному матеріялі вони мали цілковито задовільні успіхи. — На запит про зміну матеріялу, ми дуже часто одержуємо відповідь, що, мовляв, цей матеріял є чуліший від попереднього. Ця відповідь звучить так, неначе б підвищення чулости даного матеріялу підвищувало теж і якість знимки. Та це цілковито неправильний підхід, бо, уживаючи такого матеріялу з підвищеною значно чулістю, ми навпаки, напр. при фотографуванні при соняшному світлі, що має місце у переважаючій кількості випадків у аматорській практиці, не добиваємося такою зміною матеріялу кращих успіхів, але доводимо до того, що одержуємо сірі, без відповідних контрастів фотографії, бо добитися відповідного контрасту при цій чулості фільму в повному сонці неможливо, навіть, нераз, і вживаючи особливих засобів при виявленні неґативу. Часто буває теж і таке, що фотоаматор, купуючи фільм, навіть не звертає уваги на те, що за рід фільму він одержав від покупця, і очевидно, не прослідивши характеристичних даних цього матеріялу, робить знимки „навгадь". Буває і таке, що ми закладаємо блискову лямпу на наш апарат, задумуючи зробити знимку внутрі але забуваємо, що фільм який маємо в даному випадку у нашій камері, — якраз для фотографування при штучному, хоч і блисковому світлі, цілковито непридатний. Таких примірів можна наводити багато, а одиноким способом уникнути цих помилок і в дальшому розчарувань є бодай в загальному знати дещо про різні групи неґативного матеріялу.

Ввесь чорно-білий неґативний матеріял наявний сьогодні на ринку — можемо поділити на чотири основні групи:

1. Низько чулі фільми. — До цієї групи належать фільми, чулість яких (в степенях АСА) є 16 до 32 для денного світла і 10-25 для штучного. До них належать такі, як Адох КВ-14, КВ-17, Гевапан 27, Ільфорд Пан-Ф, Аґфа Ізопан Ф. З уваги на невелику чулість, ця група фільмів відзначається надзвичайно дрібним зерном і тим самим дає найкраще випрацювання в деталях, одначе найменша помилка в насвітлюванні, або при виявлюванні нівечуть цю прикмету. Тому треба вживати їх з найбільшою дбайливістю головно при устанолюванні часу насвітлення і з дотримуванням часу і температури виявника при виявлюванні. Мала чулість цих фільмів не дозволяє теж вживати їх там, де треба дуже коротких часів насвітлювання, та ще й при закритій помітно діяфраґмі. Не надаються вони теж для блискового і штучного освітлення з уваги на великий, питомий цим фільмам, контраст.

2. Середньо чулі фільми. — Їхня чулість 50 до 80 (АСА) для денного і 30-64 для нічного освітлення. До цієї групи належать: Кодак Плюс Х, Адох КВ-21, Гевапан 30, Анско Супрім, Дюпонт Супіріор ч. 2, Ільфорд ФП-3. Фільми, що належать до цієї групи, уважаються за найбільш зближені до т. званих універсальних, і при відповіднім їх дбайливім опрацюванні можуть дати добрі вислїді у всіх ділянках фотографування. Дрібности зерна добиваємося на цих фільмах тим, що виявляємо їх у відомих дрібнозернистих спеціяльних виявниках, а відповідного нам степеня контрастности одержуємо теж добором відповідного для цього виявника, чи продовженням часу виявлювання. — Ці фільми видержують теж у великій мірі неточності при насвітлюванні, і вони призначені передусім для аматорів, саме з огляду на їх універсальність, як теж і тому, що вони опрацьовуються найкраще стандартною комерційною системою, з чого користає переважаюча більшість аматорів світливців, які не займаються самі ані неґативним, ані позитовним процесом.

3. Високо чулі фільми. — Коефіцієнт їхньої чулости 100 до 125 для денного знимання і 64-100 для штучного освітлення. Сюди належать: Кодак Супер ХХ, Анско Ультра Пан, і інші. Цих фільмів залюбки уживають досвідчені аматори, й у найбільшій мірі професіональні світливці. Їхня висока чулість і здібність т. зв. небльокування тіней і контрастів, робить їх пригожими для фотографування при штучному освітленні і блисковими лямпами, як теж і в обставинах при денному світлі, де маємо до діла з особливо контрастними мотивами. Це ідеальний матеріял для пресової і спортової фотографії. Їхньою прикметою є теж здібність у дуже великій мірі витримувати недокладності в насвітлюванні і виявлюванні. На цих фільмах базується вся портретна фотографіка.

4. Найвище чулі фільми. — Чулість 200 і вище АСА для денного і 160 і вище для штучного освітлення. До цієї групи належать: Кодак Трі-Х, Дюпонт 931, Ільфорд НР-3, Гевапан Пресс і ін. Це спеціяльні фільми дуже великої чулости і їх неможливо вживати при денному світлі. Їх виявлювання мусить бути суворо контрольоване і виконуване особливими виявниками, щоб поменшити досить велике зерно. Їхньою прикметою є те, що вони дозволяють на довільне підвищування коефіцієнту чулости — напр., при Кодак Трі-Х аж до 1600 АСА (!), а це, за умовою, очевидно, спеціяльного виявлювального процесу, дає змогу робити знимання при дуже убогім існуючім світлі внутр, при відсутності додаткового штучного освітлення. Фільми ці непригожі для пересічного аматора, хіба, що він з ними основно познайомиться та поексперементує.

КОЛЬОРОВІ ФІЛЬМИ

Уживання кольорових фільмів, як знимального матеріялу чи то для фото- чи кінознимок не представляє більших труднощів. Все ж таки вимагає більшої дбайливости при устанолюванні часу насвітлювання. Це діється тому, що кольоровий знимальний матеріял дозволяє на меншу толеранцію у відхиленнях від нормального часу насвітлення. Недосвітлення чи пересвітлення кольорового фільму на один отвір сочки потягає за собою нарушення рівноваги кольорів, а така знимка чи фільм, оглядана оком привичним до рівноваги кольорів у природі, буде робити враження штучности і неприродности.

Під рівновагою кольо[illegible] зуміємо в загальному та[illegible] лю кольорів, яку [illegible] оглядал[illegible] му соняшному світлі. Та ми і з другої сторони привикли теж оглядати наше окруження в кольорах і без соняшного світла, вночі, при штучному світлі. Відомо, що денне соняшне світло має найбільше в собі синього світла неба, яке найбільше ділає на кольорову емульсію. При штучному освітленні, вночі, синього кольору цілковито немає, а натомість найбільш актинічним є жовтооранжовий сектор кольорового спектру. Тому емульсія фільму, що був зрівноважений на денне світло, при пониженню його чулости на синій колір, була б цілковито непригожою для знимання при штучному світлі, де і так не маємо синього кольору. Тому техніка мусіла порадити собі в той спосіб, що створено два типи кольорової емульсії для фільмів: для денного світла і для штучного. У першому випадку емульсія є мало чулою на синій колір, у другому на брунатний. Тому вимогою при кольоровому зниманню є уживати відповідної емульсії: т. зв. денної до знимання при соняшному світлі, або емульсії, призначеної для штучного світла. За поміччю т. зв. конверсійних фільтрів, наложених на сочку, можемо вживати, напр., денного фільму для знимання при штучному світлі, одначе це належить робити лише у випадках конечности, де не можемо змінити фільму в камері, бо вислід нашого знимання буде все гірший, як при уживанні відповідного роду емульсії для відповідного денного чи нічного освітлення.

В загальному фільми чи то до денного чи нічного знимання є так приготовані і зрівноважені в кольорах, що для них не уживаємо додаткових фільтрів. Одинокого фільтру, що його нам прийдеться деколи вжити, — ультрафіолетного, уживатимемо тоді, коли небо є заслонене хмарами і баланс кольорів був би нарушений через відсутність світла сонця. Тоді наші знимки мали б перевагу синього кольору і таким фільтром належить і ту додаткову синь відвернути. Таку додаткову синь відвертаємо тим фільтром і при ясному соняшному дні, коли фотографуємо, напр., об'єкт у тіні, де не доходить світло сонця.

За допомогою світломіра чи відповідних табель, долучених до кожної пачки фільму, зможемо докладно означити час насвітлення, якщо об'єкт зараховується до т. зв. пересічних об'єктів, то зн. до таких, що мають в собі наполовину темні і ясні кольори. Якщо об'єкт є ясний, і в ньому переважають ясні кольори, то належить закрити отвір сочки на половину відступу, і противно, якщо наш об'єкт належить до темних, з перевагою темних кольорів (зелений, бронзовий, чорний, темно-червоний), то належить додати половину отвору сочки, щоб не було недосвітлення. При табелях належить пам'ятати, що чотири означення погоди: 1) ясне сонце — об'єкт в сонці, 2) легко захмарене сонце з лагідними тінями, 3) захмарене небо, але в загальному ясно і 4) тяжко захмарене небо — є вираховані у такому відношенні, що вимагає наступного повного отвору сочки.

Теж належить все тямити, що всі дані щодо насвітлення в повному соняшному освітленні є з-правила подавані при повному фронтовому освітленні об'єкту сонцем. Якщо, отже, уставимо до знимання наш об'єкт так, що світло сонця буде падати з боку, а не з фронту, тоді належить відкрити сочку на половину відступу, бо в противному випадку об'єкт буде недосвітлений.

Вачимо з повище сказаного, що ці невеличкі коректури, які належить поробити при зниманні на кольорових емульсіях, не представляють ніяких більших труднощів. Але їх треба зробити. Дуже багато аматорів не прикладають до них великої ваги, або у захваті фотографування забувають їх поробити. Найкращою методою в цьому відношенні є виховати у себе звичку — запитати себе перед натисненням ґудзика камери: чи належить зробити яку коректуру при цій знимці? Здивуємося, скільки разів прийдеться нам такі поправки робити.

При емульсіях для штучного світла час насвітлення є подаваний віддаленням джерела світла від об'єкту. Міряти можемо його теж світломіром. Тому, що сила світла міняється в квадратному відношенні до віддалення, належить тямити, що кожна зміна віддалення джерела світла від об'єкту вимагає нового наставлення отвору сочки. Про це ніколи не вільно забувати. Інакше наші фільми чи фотографії будуть або пересвітлені або недосвітлені.

НОВИНИ З ФОТО И КІНОТЕХНІКИ

ЕКЗАКТА 66

Фірма Іґаґе (Німеччина), відома із своєї знаменитої однооокої дзеркальної камери формату 24Х36 мм, т. зв. Кіне-Екзакти, випустила знову на ринок свою Екзакту 66, також одноооку дзеркальну камеру, але формату 6Х6 см., то є 2¼Х2¼ цаля. Ця камера появилася була на европейському ринку коротко перед світовою війною і знайшла широкий попит головно серед любителів однооких дзеркальних камер, що бажали більшого формату як формат 24Х36 мм. Камера модерно технічно устаткована, має наставлювання замку від 12 секунд до 1/1000 сек., самовизволювач замку, автоматичний транспорт фільму, забезпечення перед подвійним насвітленням, можливість умисного подвійного насвітлювання, вимінні об'єктиви, побільшувач для докладного наставлювання образу на матівці, знимальні і вимінні фільмові магазини, синхронне устаткування для блискових лямп, можливість реґулювання блискового світла в границях від 0 до 20 мілісекунд, об'єктиви з переднаставлюваною діяфраґмою і всі відомі вже додатки для т. зв. Системи-Екзакта. Ціна із Тессаром 2,8 коло 300 дол. Камера Екзакта 66 доповнює ряд існуючих у нас на ринку однооких дзеркальних камер на формат 6Х6 см. — Ґассельбляд 6Х6 і Прімарфлекс 6Х6.

МІКРОФЕН — НОВИЙ ДРІБНОЗЕРНИСТИЙ ВИЯВНИК

Англійська фірма Ільфорд — випустила новий дрібнозернистий виявник, призначений для того, щоб у найбільшій мірі використати найвищу чулість існуючих на ринку супер чулих фільмів, таких як Ільфорд НР3, Дюпонт 931 і Кодак Трі-Х, та, щоб при можливо найдрібнішому зерні, одержати задовільне випрацювання деталів, головно в тінях. Виявник базується на новій опатентованій фірмою Ільфорд виявній субстанції „Фенідон". Час виявлювання 10-15 мінут при температурі 68° Фаренгайта. Цей виявник дозволяє не лише використати найвищу чулість середньо-чулих фільмів (Кодак Плюс Х або Супер ХХ, Анско Супрім, Дюпонт Супіріор 2), але дає можливість працювати на ультрачулих фільмах з коефіцієнтом чулости, доведеним до АСА 1600 (Кодак Трі-Х) з цілковито задовільними вислідами. — Практично, це зближує нас до того, що зможемо робити знимки без штучного освітлення всередині кімнат, галь чи храмів.

ШИРОКОКУТНИЙ ОБ'ЄКТИВ СИЛОЮ СВІТЛА 1:2

Японська фірма Фужі Фото Ко. випустила на ринок ширококутний об'єктив для 35 мм. камер: Ляйка, Нікон, Контакс і Канон з вогнищевою 35 мм. і силою світла 1:2. Цей ширококутний об'єктив є тепер найбільш світлочулим ширококутним об'єктивом у світі. Небаром він появиться і на американському ринку.

УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛЛИВУД

Від Редакції: Розпочинаючи ряд статтей пера відомого нашим читачам публіциста Д-ра Григорія Скеґара з Лос Анджелесу, Каліф., поміщуватимемо в цій рубриці новини з ділянки професіонального фільму, як теж відомості про участь українців у цій ділянці мистецтва.

За минулих десять років я вживав повищого заголовку, коли писав короткі біографії українців, які зайняті при фільмовому ділі в Голливуді, а тепер під цим заголовком хочу написати коротку історію, хто з українців був першим у фільмових студіях та чим причинився до постання цієї назви.

На сталий побут до Голливуду я приїхав з Ню Йорк Сити в 1941 році. Маючи замилування до фільму і діставши перші початки при Фільмовій Корпорації Авраменка в Ню Йорк Сити (1938-1940), я почав збирати матеріяли, оповідання, друки, афіші, перекази, фантастичні байки — про всіх перших українців, що були заанґажовані при виробництві фільмів. Дещо з цього я перевірив, відбуваючи довгі інтерв'ю та списуючи докладну історію (як з Едвардом Дмитриком, Іваном Годяком, Майком Мазуркі, проф. Петрушевичем, Василем Титлою, Дмитром Якубенком), а інше я лише переповідав, як було мені передано. Коли б я був цього не зробив, то було б пішло в забуття багато цікавих речей, про що українська фільмова історія не була б знала.

Першим сценаристом у Голливуді був проф. Іван Петрушевич (20 років тому). Була це людина високої освіти зі знанням багатьох мов; мав фантазію Жюля Верна і сильне перо. Нещастя було в тім, що писав він не під своїм іменням, а під прізвищем фільмового директора, який найняв його на працю. Згодом помер директор, і з цим померла й праця Петрушевича. Пізніше Петрушевич заінтересувався удосконаленням літака „Гелікоптера", і перед смертю заснував і вивінував „Українську Бібліотеку ім. Івана Петрушевича" при Ліленд Станфорд Університеті, в Пало Альто, Каліф., де автор цих рядків був секретарем впродовж 4 років.

До поширення українського імени поміж американцями в Голливуді причинився покійний Олександер Кошиць зі своїм невмирущим хором, бо по кількох виступах з концертами, заанґажовано його на три місяці до першорядного театру на Голливуд Вулеварді в Голливуд. До цього театру приходили самі світила фільмової індустрії, щоб послухати української пісні в обробці Кошиця. Сиділи, слухали і сльози втирали, — й один режисер висловив думку: „Кошиць, рішучо є диригент з Божої іскри, а ті співаки його є нічого іншого як ціла симфонія"... Від появи Кошиця Голливуд дізнався, що на світі є українці!

Першим рисівником великої марки був Василь Титла (Bill Tytla). Він був творцем „Мікі Мавс" коміксів, що їх Фільмова Студія Дісного видавала цілими роками. Звідси він перейшов до Ню Йорк Ситі, де почав видавати комікси під назвою „Терітунс". В той час прибув другий наш рисівник, Евстахій Паливода з Клівленд, Огайо.

У Студії Парамавнт почав вибиватись наверх інший великий талант, Едвард Дмитрик. В короткім часі стає він директором трудних фільмів, що їх критика прийняла тепло і що облетіли цілий світ. Дійшов до платні $330 денно, за кожний день в році. Мав неприємності з огляду на комуністичні зв'язки, але тому, що зізнав в користь держави, дозволено йому вернутися назад до фільмових студій, і тепер він є на контракті у Twenty Century Fox.

При фільмовій студії RKO (Радіо-Кіт-Орфюм) вибився наверх маляр Петро Стеценко, що виконував артистичні сцени-малюнки для майже всіх великих фільмів. Зараз працює він „фрі ленсер", себто так, що переходить від одної студії до другої в разі потреби.

Першим актором українського походження був Майк Мазуркі (Михайло Мазуркевич), що грав різнородні ролі по всіх голливудських студіях, як борець, або імперсонатор різних типів. На цій позиції знаходиться він і тепер.

Знову дійсним актором провідних роль був Іван Годяк. Дістався він до фільмової студії Маєра-Голдвіна на 5-річний контракт, бо студія потребувала адоніса (з профілем Джана Ґілберта). Звідси перейшов він на сцену (леджітімейт-стейдж) до Ню Йорк Ситі, і потім знову вернувся до Голливуд, до студії Маєра-Голдвіна.

Фільмових техніків маємо три: автор цих рядків, Андрій Ільницький і Михайло Пайда. Всі вони працюють при кольоровій студії „Техніколор".

Крім вище згаданих, є ще декілька осіб у Голливуді, — але про них я ще не маю джерельних інформацій. Такими є Джек Паленч і Джордж Монґомері: обидва вони є українці, й обидва відіграли велику ролю при фільмі.

Д-р Григорій Скеґар.

Чотири фільтри для кольорової фотографії

Хоч у загальному при фотографуванні на кольорових фільмах можемо у багатьох випадках обійтися без фільтрів, все ж таки ми будемо їх потребувати у залежності від особливих обставин. Щоб забезпечити себе на всі можливості, потребуватимемо 4-ох фільтрів:

1. Фільтер проти синього кольору неба або т. зв. „скайфільтер". — Цього фільтру вживатимемо для зредуковання синього світла неба, якщо робимо світлини в тіні, в захмарені дні, або коли знимаємо далекий красвид, задимлений синьою мрякою. Цього фільтру потребуватимемо найчастіше, з уваги на те, що його належить вживати всюди там, де не доходить безпосереднє світло сонця.

2. Конверсійний фільтер, для того, щоб вживати денного кольорового фільму при штучному освітленні. Денний фільм втрачає багато на чулості при уживанні цього фільтру. Треба його уживати лише у наглій потребі і краще для фотографування в штучному освітленні таки вживати відповідного для цього фільму.

3. Конверсійний фільтер для того, щоб вживати т. зв. нічного кольорового фільму, що в даний момент знаходиться в нашій камері і до знимання на дворі. При цій переміні ми не втрачаємо нічого із чулости і якости фільму і дістаємо вповні вдоволяючі результати.

4. Поляризаційний фільтер. Його вживаємо тоді, коли хочемо притемнити краску самого неба. Фільтр цей повертаємо окружним рухом на оправці об'єктиву, аж до бажаного затемнення,

Поза цими чотирма фільтрами, кожний інший фільтер порушив би основну рівновагу кольорів, тому вживати інших фільтрів будемо лише у випадку, коли нам залежатиме саме на порушенні тієї рівноваги кольорів.

ВАКАЦІЇ

Вакації — час відпочинку і дозвілля, дають нам змогу змінити, хоч і на коротко, місце нашого постійного перебування, наше оточення і вкінці наш спосіб життя. Ми виїжджаємо „десь на вакації", і за день-два знаходимося серед цілковито відмінних від наших красвидів, географічних умовин, а то й клімату. За кілька годин перекидаємо себе із низин у високі гори і перебуваємо там наші вакації. Із гір, де ми інколи перебуваємо під час нашої цілорічної праці, їдемо над море і навпаки, із надморських околиць переносимось на час наших вакацій у гори.

Ця зміна красвиду, поза користю відпочинку, є невичерпним джерелом фотографічних мотивів, якщо ми є любителями красвидного знимання. Із зміною красвиду, зміняється теж і наше оточення. Ми зустрічаємо нових людей, що замешкують райони, в яких ми перебуваємо вакації. У відпочинкових оселях зустрічаємо знову ж людей із різних закутків нашої розлогої країни, що вирішили перебути свої вакації у тій оселі чи місцевості, де і ми їх перебуваємо. Серед постійних мешканців місця нашого вакаційного побуту ми знайомимося із їхніми відмінними обичаями, іншим способом життя. Це у свою чергу — невичерпне джерело мотивів для нашої камери. А якщо ми відбуваємо наші вакації в іншому кліматі, то і тут для любителя фотографіки знайдуться ще і мотиви фльори і фавни, повні різнородних особливостей. Поза цими нерукотворними благами ми можемо зустрітись теж із особливостями, створеними культурою, історією і технікою. Ми зможемо оглядати сліди культури багатьох поколінь, знайомитися з історичними пам'ятками, як теж і особливостями архітектури чи творів техніки.

Вигляди, що ми зустрінемося із такою різнородністю фотографічних мотивів в часі наших вакацій, наказують приготовитись заздалегідь для цієї праці, яка має стати одною із улюблених розваг під час наших вакацій та документацією наших вакаційних переживань.

Наші приготування повинні іти в двох напрямках: красзнавчому і технічному. Ми повинні зазнайомитись, бодай у загальному, з найвизначнішими особливостями околиці, району чи країни, в яких перебуватимемо наші вакації. — Очевидно, що тут не йде про докладні історичні чи географічні студії, але про те, щоб ми зорієнтувалися, з якими мотивами в головній мірі ми можемо на місці наших вакацій зустрітися. Цю можливість, хочби поверховно ознайомитися з околицею, дістанемо без труду у кожній бензиновій стації, яка диспонує різнородними мапами, де є зазначені теж й особливості даного району. Коли йде про докладніше ознайомлення з місцевістю, яку задумуємо відвідати, то з найбільшою користю для наших вакацій взагалі одержимо такі брошурки у кожному бюрі подорожі чи у стейтовій туристичній аґенції. Така ,красзнавча' підготова буде для нас найбільш корисною також і тоді, коли ми не будемо класти головного натиску на фотографування чи фільмування, а просто на туристичне оглядання околиці в місці нашого вакаційного перебування. Бо часто ми перебуваємо наші вакації в місці, де у найближчій віддалі він нас є багато гідних відвідин і фотографування пам'яток з історії і культури, та особливостей природи, у які країна нашого поселення така багата. Очевидно, що, не поінтересувавшись цією проблемою заздалегідь, ми можемо через простий недогляд втратити нагоду побачення, а при тому і відфотографування чи сфільмування цікавих речей і явищ, а тим самим втратити нагоду перебути наші вакації з більшою користю і вдоволенням.

З чисто технічного погляду, наші приготування для фотографування чи фільмування під час вакацій тісно в'яжуться із тим, щоб усвідомити собі, з якими мотивами нам прийдеться зустрінутися, бо від цього залежатиме й підготування нашого устаткування чи добору відповідного для нашої праці неґативного матеріялу. Передусім ми мусимо переконатися, чи наша камера взагалі надається для виконання поставлених собі завдань. Якщо переконаємося, що маємо відповідну камеру, тоді мусимо призадуматися над тим, які нам будуть потрібні до неї додатки. В більшості випадків, усі ліпші камери є універсального типу, але передумовою тієї універсальности є посідання вимінних об'єктивів чи насадних сочок, що змінюють огнищеву довжину об'єктиву; дальшою передумовою є посідання так званих продовжуючих оправу сочки перстенів, що дають змогу робити фотографії з дуже близьких відстаней, що важливе при фотографуванні квітів, дрібних предметів і т. д. Ми мусимо мати в дальшому цілий комплет прерізних фільтрів, які є дуже важливими головно при фотографуванні красвидів. Не треба забувати і про статив та блискову лямпу. Очевидно, що ми мусимо бути теж переконані, що наша камера працює справно, і що ми без труду і клопоту зможемо вжити всіх тих додатків, бо несправна камера може не лише позбавити нас приємности фотографування, але й, в психічному відношен може нам зіпсувати цілі вакації.

В загальному ми зустрінемося у всіх випадках напевно із красвидом, портретом і принагідною знимкою. В особливих випадках прийдеться нам фотографувати архітектуру, дрібні предмети, квіти і звірята. У першому випадку вистачить основна універсальність нашої камери, — у другому — ми мусимо докомплетувати спеціяльні додатки для такого фотографування.

Щодо фільму, то тепер серед аматорів переважає думка, щоб робити все на кольоровому матеріялі, бо з кольорової знимки можна зробити завжди добру чорно-білу копію. В цьому перешкоджає в певній мірі вища ціна кольорового матеріялу й низька його чулість, що в обставинах мало-світлочулої оптики може не дозволити робити знимки у швидкому рухові, чи у місцях, де не доходить світло сонця. Цю справу поліпшила поява на ринку кольорових фільмів з три рази більшою чулістю, як досі. Одначе належало б з цим новим матеріялом перед виїздом на вакації дещо практично ознайомитись.

А вкінці кілька слів про фотографування на місці вакацій в наших вакаційних осередках і вакаційних таборах. Пам'ятаймо про те, що кожна фотографія, зроблена в українському середовищі, може стати цінним історичним документом. Стрічатимемо багато людей, серед яких можуть бути визначні громадяни і діячі з різних ділянок української культури, науки, політики. Зустрічатимемо багато молодих людей, які у будуччині можуть стати визначними людьми у всіх ділянках життя. У часі вакацій можуть відбуватися на поодиноких оселях і таборах різні імпрези — з'їзди, курси чи конвенції. Тому треба з особливою дбайливістю робити такі знимки й не забувати записати назву імпрези, день і місце, як теж прізвища відфотографованих осіб. При таких знимках треба уникати випадковости і непридатних для документації розложень і мотивів, а старатися надати їм поваги і стилю цінного фотографічного документу.

Ф.

Семен Старів
Делеґат УККА до ООН.

ЮВІЛЕЙНА СЕСІЯ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ

(3)

Заля, де сиділи дипломати, була вже наповнена. Балькони переповнені глядачами. Поліцаї стояли біля дверей та в проходах. Сестри Червоного Хреста робили порядки: розводили прихожих, роздавали радіо - навушники. Раз-по-раз блискали лямпи фотоапаратів. Дирчали кіноапарати. Працювали телевізійні висильні. Фотографи товпились біля сцени, на когось чекали. Журналісти поспішно писали.

Бачу, дипломати на сцені заметушились. Мабуть всі, як по команді, повернули голови на ліво. А звідти появилась фігура Молотова. Яке розчарування! Знову злість бере. Цим разом злось на тих дипломатів, що, як діти, не роблячи різниці між добром і злом, віддають пошану і честь тому, хто мав би сидіти на лавці підсудних, як злочинець. Доллес і Ромульо, були мабуть єдиними, що не реагували на появу совєтської делеґації. Вони позували фотографам.

З появою Молотова рух на сцені пожвавився. Фотографи стрімголов кинулись фотографувати. Хтось із глядачів почав аплодувати. Жвавіше застрикотіли кіно - апарати. Журналісти натиснули на свої пера...

Годинникова стрілка приближається до третьої. Точно в третій на сцені має появитись президент З'єдинених Держав Америки Двайт. Д. Айзенгавер.

У цей час на дворі, перед цим будинком, відбувається інша подія: там група українців демонструє проти участи совєтської делеґації в роботі сесії ООН, і вимагає волі і незалежности України. На їхніх транспарентах прохожі читають.

„Воля Україні!"

„Українці не потребують російського наглядача!"

„Мир Молотова — смерть від голоду на Україні!"

„Вільна Україна — гарантія миру!"

II.

Пані й Панове, Президент З'єдинених Держав Америки...

На цій сесії — присутні делеґати шестидесяти державчленів ООН, включаючи тридцять вісім міністрів закордонних справ. Присутні тут також і „Великі Чотири" — міністри закордонних справ ЗДА, Великобританії, СССР і Франції.

Десь за декілька хвилин перед третьою по полудні, делеґати і запрошені гості вже сиділи на своїх місцях. Фотографи купчились біля сцени, тримаючи на поготові, як зброю, свої апарати. Працювали телевізійні апарати, нишпорячи то по сцені, то по залі за цікавими сценами чи персонажами. Гамір замовкав. Всі чекали. Ось — ось має появитись президент З'єдинених Держав.

Айзенгавер появився в супроводі президента Генеральної Асамблеї та генерального секретаря ООН. Як на команду всі скочили на ноги. Пролунали бурхливі овації. Заклацали й заблимали фотоапарати. Закрутились кіно - апарати. Швидше запрацювали телевізійні працівники. Всі скерували свої очі на сцену, де стояла наймогутніша людина світу.

Президент сесії, відчиняючи святкове засідання Генеральної Асамблеї, оголосив хвилину мовчанки. Всі піднялись. Не витримую і оглядаю залю — бачу величаву і цікаву картину. Всі, або більшість, моляться. Цілий світ молиться в одній залі! То байдуже, що один молиться до Ісуса Христа, другий до Будди, третій до Єгови, четвертий Мохамеда, а п'ятий і інші до своїх Богів чи святинь. Величаве те, що в цей момент початку великої роботи всі стали одним, бо всі моляться до одного, до Бога. Бачу, одні тримають, стиснуті долоні до долоні, руки перед чолом. Деякі тримають руки на грудях; деякі тримають їх, стиснуті одна в одній перед собою, а деякі стояли з опущеними руками, похиливши голови.

Дивлюсь на сцену. Президент Айзенгавер низько схилив голову; його руки стиснуті долоня в долоні. Доллес стоїть в такій же самій позі. Стассен низько схилив свою велику голову — руки на грудях.

Глянув на Молотова, — схилена голова, руки — неспокійні: він бавиться великими пальцями, вертячи їх один навколо другого. Зарубін і Соболєв стоять ніби злочинці перед судом.

Хвилина мовчання закінчилась. Президент Генеральної Асамблеї, не сідаючи, оголосив початок роботи сесії.

„Пані й Панове, почав він урочисто, — Президент З'єдинених Держав Америки!"

Залунали бурхливі овації. Знову заблимали фото-апарати. Очевидно ті, що не говорять по-англійськи, наділи радіо - навушники.

Президент Айзенгавер почав свою промову тим, що висловив бажання і надію населення З'єдинених Держав, що ця сесія знайде спосіб і шляхи закріплення миру. Ці слова викликали рясні оплески. Зауважую цікавий інцидент. Молотов не вживав радіо - навушників, що вживаються для перекладів, а тому, що він не говорить по-англійськи, він не знав, що саме викликало таку овацію. Заскочений такою ситуацією, він повернувся до Зарубіна за перекладом. Очевидно, не знайшовши нічого особливого в тих словах президента, він зайняв попередню позицію і почав вигравати пальцями на ручці крісла. Так він сидів через цілу промову Айзенгавера. Видно було, що він скучав: він часто оглядався по сторонах, заглядав на стелю, бавився великими пальцями, вертячи їх один навколо другого, так як це він робив під час молитви, і, раз-по-раз, тарабанив по ручці крісла. Промова Айзенгавера часто переривалась бурхливими оваціями. Достойники цілого світу енерґійно аплодували йому, вітаючи таким чином великого мужа і провідника могутньої держави, а Молотов сидів, бавлячись своїми пальцями.

(Продовження буде).

БІЛЯ СТОЛУ ЗУАДК В ПОРТІ НЮ ЙОРКУ ЗНОВУ РІЙНО

Який це знайомий вид! Скільки разів бачили його ті, що виходили назустріч новоприбулим іміґрантам до нюйоркського порту, і яким незатертим образом він урізався в пам'ять тих, що самі виходили з корабля на американську землю та переходили ту останню процедуру, поки вони вийшли на вулицю — вільними людьми. Величезна більшість тих, що з таким трудом перебираються крізь „золоті ворота", переживають у цій обітованій землі гіркі початкові тижні, місяці, а то й роки. Але це таке здобування нового дому бездомними. Це таке будування нового життя на руїнах давнього. І всі ті, що прибувають сюди після останньої війни, вперше на цьому континенті засипляють без червоного марива під повіками.

Перші пасажири „Дженерала Лангфітт" сходять містком із помосту до митної галі, може й не здаючи собі справи, що вони стали вже на американському суходолі. Їх вітають музикою і привітальними словами офіційних достойників. Але вони такі потомлені, невиспані (бо в 4-ій год. над ранком казали їм вставати, щоб ще зробити порядок на кораблі та перейти перевірку віз і довідок здоров'я комісією Іміґраційного Уряду на самому кораблі) й такі нетерпеливі, щоб опинитись врешті на місці свого призначення, що вся ця парада не робить на них враження. Вони не знають теж, що ту параду зроблено тому, щоб заманіфестувати, що скінчився майже трирічний період такого реалізування закону, за яким вони, ці нові іміґранти, приїхали, що про нього високі достойники говорили й газети писали ,як про „національний скандал". Слава Богу, що ширше відкрито золоті ворота для бідних людей, які стільки років ждали, щоб могти опинитись тут, у цій митній галі, останньому етапі довгої мандрівки.

Подорож мали гарну. 10 днів царила на Атлантику назагал чудова погода, а тільки два дні „колихало" ними більше, як цього більшість їх бажала б. І ті, що вийшли зустрічати їх, були в доброму настрої: скінчилась нестерпна 10-денна нюйоркська спека і можна було вже свобідніше дихати. Маси людей поспішали на причал 86 державних „Ю-С Лайнс". Вони виповнили велику, гарну ждальню і годинами, сердеги, стояли перед шнурами, що відділювали їх від галі, де урядували переселенчі громадські допоміжні організації. Між ними замітний стіл — ЗУАДК-ту. Всі його „ветеранки" знову на своїй стійці: завжди погідна, всміхнена, але педантично солідна й совісна пані А. Курило, до якої раз-у-раз підходять вітатися представники різних залізничих ліній та працівники інших „столів"; — енерґійна, із суворішим виглядом, як її вдача, пані Катерина Пелешок, ввічлива „зв'язкова" між столом ЗУАДК-ту і нетерпеливими „спонзорами" та своякими з-поза перегородки; п-ні Марія Демидчук і, врешті, її чоловік, д-р С. Демидчук, що невтомно допомагає новоприбулим порозумітись із митниками. Приїхав із Филаделфії д-р В. Галан, що попереднього дня брав участь в нараді всіх допоміжних організацій, — приїхала теж службовичка централі ЗУАД Комітету пані Генґало, яка забере з собою „партію" приїжджих до Филаделфії.

Очевидно, це невеликий транспорт — усього 24 родини, разом 63 особи — в порівнянні з кількасотособовими транспортами, що двічі й тричі на тиждень приїздили, бувало, серед найвищого „іміґраційного сезону" в рр. 1949/50. Але й отих кількадесят осіб — це живі люди з великими і малими турботами, з яких сповідаються першим землякам, що їх стрічають на американській землі. А деякі з отих турбот — це такі проблеми, які варт були б уваги талановитого романописця:

...Самітна 56-річна жінка. Говорить гарно по українськи, але з якимсь чужим забарвленням. „Ви, пані, українка?" „Ні, я полька". Але мала чоловіка українця. Він був інвалідом, колишнім старшиною Армії УНР, брав участь в поході на Київ у 1920 році, важко ранений, діставав потім в Польщі інвалідську ренту. Вони мешкали у Варшаві, втекли разом на Захід. Його, через його стан здоров'я, спершу не пускали до Америки, а потім — потім він помер. Вона мала всього 300 нім. марок, але за всі ті гроші поставила чоловікові пам'ятник на німецькому цвинтарі: плаче й витягає фотознімок — гарний хрест із великим тризубом на фронті.

...Молодий самітний чоловік, їде до батька, що його бачив востаннє в 1951 році. Не міг виїхати тоді разом, бо його молоденька дружина, німкеня, захворіла була на легені. Пішла до санаторії, але там познайомилась і зв'язалась з іншим. Тепер вони дістали розвід, і він приїхав сам, вона вже вийшла за другого. Оповідає спокійно, але чути в голосі гіркий жаль і з вдячністю приймає слова потіхи. Оповідає, що йому ж усього 26 років, отже життя надолужить йому ще ту помилку його недосвідченої молодости.

...45-річний гарний мужчина, виглядає ще багато молодше, з дружиною і 1-річною дитиною. Греко - католицький священик, але знає від архиєпископа Бучка, що в українській католицькій дієцезії в ЗДА більше духовників, як можливостей затруднити їх, і тому наставлений на „цивільну" заробітню працю. Має малу переєправу з панею Курило: ЗУАДК подбав йому за квитки до Филаделфії, де живе його спонзор, а він має близьких свояків у Шикаґо і хоче їхати до них. Пояснює, що зголосив це в представництві ЗУАДК у Зальцбурзі, але там вигідний службовик заявив йому: „це вже полагодять вам на місці" і не повідомив централі про зміну місця призначення. А для столу ЗУАДК у порті це великий клопіт, що його ладнає тільки добра воля пань, які йдуть на руку приїжджим...

— Одна родина страшенно хвилюється, бо не видно їх спонзора із Елизабету в Н. Дж. ані свояка, хоч писали, що вийдуть до порту, а вони, приїжджі, без гроша. Їх потішається, що поперше, їх господарі ще можуть приїхати, а коли не прийдуть, то нема нещастя, бо ж Елизабет — це перша залізнична зупинка. Гіршу несподіванку мають ті, що їдуть до Шикаґо, Боффало й Дітройту і довідуються, що мають перед собою ще цілонічну дорогу залізницею, бо Америка — великий край...

— Алярмуючу картку приносять з-поза бар'єри: нетерпеливиться наречена, що ждала на свого нареченого близько 4 роки. „Приведіть її сюди", просить пані Курило паню Демидчук і додає для виправдання: „Я маю завжди зрозуміння для серцевих справ"...

Є між приїжджими і два колишні члени УПА, обидва молоді, гарні мужчини, один має 29, другий 33 роки, один перейшов з рейдом УПА на Захід у 1947 році, другий в 1948 році. Приїхали тепер обидва самотні, один із них сподівається ще приїзду дружини з Німеччини. Розмова сходить на партійне розбиття серед кол. упістів і їх дві організації в ЗА: „Це не упісти винні — кажуть однозгідно — а партійні провідники, [illegible]" Ще один колишній член УПА мав приїхати через Католицький Комітет, але годі віднайти його.

— Деякі прізвища між приїжджими на ЗУАДК — німецькі, але майже всі вони — колишні колоністи з України, цілком зукраїнізовані. Тільки один із них каже, що він німець із Хорватії, має спонзора українця, говорить по-хорватськи, можна з ним без труду порозумітись.

Загальний образ цього транспорту куди кращий зверхнім виглядом, як той, що був 5-6 років тому: тепер усі краще одягнені, особливо жінки, — всі мають чепурні німецькі валізки, розмірно мало дерев'яних скринь із „мастком", який за кілька днів буде викинений на смітник. „Але жити в Німеччині важче, як було за часів ІРО" — зідхає розмовець. Щоб усім вам жилось тут якнайкраще — бажаємо їм словами і серцем.

І. К-н.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Клівленд, Огайо

З діяльности Українського Музичного Інституту.

Дня 24 червня ц. р. відбувся в Клівленді 2-гий річний попис учнів Українського Музичного Інституту — відділ Клівленд. В пописі виступило 49 учнів таких педагогів: форт. — п. Ірена Винницька, п. Марія Грушкевич, п. Дарія Микита, п. Ігор Лесик і п. Юрій Олійник; скрипка — п. Ярослав Барнич і п. Мирон Шиян.

Вже перші виступи учнів підготовного курсу викликали у слухачів приємне враження своєю чистотою гри, добрим ритмом та правильною поставою при інструменті. Про учнів нижчих і середніх років можна сказати, що крім гарних осягів у технічній ділянці гри, вони виявили навіть певні тенденції до мистецького виконання творів. Підкреслені ними динамічні нюанси, здебільша правильні темпа, застосовування різних способів гри (леґато, стаккато, портаменто) в залежності від характеру мелодії і т. д. — дають підставу думати, що учні переходять поріг механічної гри і входять в нову, незнану їм країну мистецького виконання творів. Учні відчувають, що в музиці існує якийсь порядок і сенс. Щоб зрозуміти головну ідею твору, учні, очевидно при співпраці учителів, допомагають собі фантазією.

Ось, наприклад, Мартуся Савчак (II н.) по-своєму, оригінально інтерпретує „Циганську мелодію" Рейнгольда, вживаючи (може й підсвідомо) маленьких ритмічних відхилень, що саме і надають цьому творові цілої краси. Ярослав Вігун насолоджується кожним тоном кантилени „Венецької пісні" Дроздова. Ігор Турчиневич підчеркує в „Хлоп'ячому танку" Бартока повагу басів і безжурність високих реґістрів фортепіянової клявіятури і надає в цей спосіб творові ґротесковий характер. Велике зацікавлення твором („Курйозна історія „Геллера) виявляє Борис Садовський. Галинка Коцюмбас чітко віддає трудний для дітей точкований ритм в „Токкатіні" Кабалевського. Легко і ґраціозно виконує Дзвінка Кришталович Вальс Бурґмілера. Рівно, з клясичним спокоєм відограє Леся Руденська Скерціно Гозенпуда. Свобідно й із темпераментом Юрій Яворський інтерпретує Міллера „Еспанський танок". Пластичною динамікою і виразним фразуванням підчеркує красу Сонати Ефмоль Бетговена Оксана Плюйко.

Рівний клясичний тон, динамічна, опанованість у Дади Руденської в Сонатіні Оп. 137 Шуберта свідчать про її вроджену музикальність.

Можна було б навести ще більше прикладів позитивних індивідуальних прикмет в учнів, але брак місця на це не дозволяє. Якщо йде про чистоту гри, то вона на загал задовільна. Особливо великий поступ в цьому напрямі зробила скрипкова кляса проф. Ярослава Барнича. Треба було б також підкреслити дбайливо дібраний різноманітний репертуар програми. В ньому пропорційно заступлені твори клясиків, романтиків і модерністів.

В загальному попис виявив великий проґрес в розвитку Відділу У. М. І. в Клівленді. Піднісся рівень науки, збільшились вимоги учителів до учнів і тим самим мусить збільшитись і праця учнів над собою. Вона мусить бути обдумана і систематична.

ч Лі.

ЧЛЕНСТВО В УКРАЇНСЬКОМУ НАРОДНОМУ СОЮЗІ, ЦЕ ВАШ НАЦІОНАЛЬНИЙ ОБОВ'ЯЗОК І ОСОБИСТИЙ ІНТЕРЕС! ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!

УСПІХ ОРГАНІЗОВАНОЇ АКЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ВЕТЕРИНАРНИХ ЛІКАРІВ

У висліді послідовної, зорганізованої акції Об'єднання Українських Ветеринарних Лікарів в Америці, що тривала поверх 5 років, офіційне представництво американських ветеринарних лікарів — т. зв. Асоціяція Американських Ветеринарних Лікарів визнала в останньому часі важливими для терену цілої Америки дипломи низки ветеринарних високих шкіл в Европі, де студіювало й отримало свої дипломи багато українських ветеринарних лікарів.

У зв'язку із тією подією слід знати, що до ЗДА прибуло у висліді післявоєнної переселенчої акції близько 100 ветеринарних лікарів-українців. Деякі з них покінчили перед останньою війною або під час неї Львівську Ветеринарну Академію, дехто в Брні (Чехословаччина), Загребі (Хорватія), а велике число молодших вет. лікарів закінчило німецькі ветеринарні високі школи. Асоціяція американських ветеринарних лікарів не мала досі в обліку Львівської Ветеринарної Високої Школи, а студії на німецьких чи австрійських ветеринарних школах визнавала тільки до війни 1939-го року. У висліді такого становища офіційних ветеринарних представників в ЗДА не було можливостей добитися вільної практики у цій важливій професії не тільки нашим ветеринарним лікарям, але й іншим, як литовцям, полякам, білорусам і взагалі всім тим, що кінчили ті школи.

Акції проти цього стану піднялося саме Об'єднання Українських Ветеринарних Лікарів в Америці, з осідком в Шикаґо, яке протягом майже п'яти років намагалося різними способами виказати, що рівень науки тих високих шкіл, що їх закінчили його члени, в нічому не уступає рівневі тих шкіл, що їх признавала і признає Асоціяція. У своїй акції очевидно Об'єднання не поминало також інших своїх колеґ за професією з інших національних груп.

Після довшої, майже п'ятилітньої основної перевірки наукового рівня інституцій — ветеринарних вис. шкіл, що в їх визнанні були заінтересовані наші ветеринарні лікарі, згадана Асоціяція Американських Ветеринарних Лікарів, що її осідок находиться також в Шикаґо, визнала всі дипломи ветеринарних лікарів, видані Львівською Ветеринарною Академією аж по 1944 рік (себто також під час війни), Мюнхенською і Віденською від 1950 року, Загребською до 1940 року. Залишилася неполагодженою ще справа визнання дипломів, виданих через УТҐІ, що треба вірити, буде згодом також позитивно полагоджена.

Треба вкінці з признанням підкреслити дуже товариське ставлення Асоціяції Американських Ветеринарних Лікарів згл. її Проводу до Управи нашого Об'єднання під час переговорів та різних конференцій, що попередили згадане важливе рішення.

В організованій акції брав участь не тільки сам Провід Об'єднання, але також дуже допоміжною було листування з Асоціяцією, що її переводили в порозумінні з Об'єднанням поодинокі його члени, розсіяні в різних стейтах, як також впливові особи з американського громадського і політичного світу.

Д-р Володимир Помірко

Спілка електротехнічних робітників починає акцію за ґарантовану річну платню

Ню Йорк. — Провід Міжнаціональної Спілки Електротехнічних Робітників, почне дня 19 липня ц.р., переговори з компанією Дженерал Електрик, найбільшим електротехнічним підприємством ЗДА в справі ґарантованої річної платні та в справі інших удогіднень для робітників. Минулорочні переговори згаданої спілки з Дженерал Електрик Компані в справі створення окремого фонду для виплачування додаткових допомог робітникам на випадок безробіття не привели до успіху і провід спілки електротехнічних робітників сподівається добитися своїх вимог цього року після перемоги робітників у переговорах з Фордом і Дженерал Моторс. Міжнаціональна Спілка Електротехнічних Робітників, КІО, об'єднує около 100,000 робітників і яких 25,000 робітників зорганізовані в спілці лівого напрямку „Об'єднані Електротехнічні Робітники". Керівництво Дженерал Електрик Компані ставиться неґативно до вимог організованого робітництва, зокрема не походжується на устійнення ґарантованої річної платні. Пересічна заробітна платня в Дженерал Електрик виносить 1.95 на годину.

ЗМІНА АДРЕСИ!

Ще раз пригадуємо нашим передплатникам, що зміняють місце свого побуту, щоб одночасно з повідомленням про зміну адреси обов'язково присилали поштовими марками 10 ¢ за виготовлення нової адресової кліші, а члени УНС ще й число свого Відділу.

Адміністрація „Свободи"

З НОВИХ ВИДАНЬ

Валеріян Ревуцький: П'ять великих акторів української сцени. Париж 1955. Видання Першої української друкарні у Франції. Накладом Української Національної Єдности у Франції. 93 стор. 8°.

Спершу кілька слів про автора книжки. Валеріян Ревуцький народився 1911 р. на Полтавщині в сім'ї професора-науковця. Замолоду став цікавитися театрознавством. Закінчивши Державний Інститут Театрального Мистецтва в Москві, працював як викладач історії українського театру спершу у Києві, а опісля у Львові, як викладач історії світового театру, і рівночасно друкував свої статті в різних журналах. Коли доля кинула його за Океан, він продовжує свої студії в Торонтському Університеті для отримання ступеня „майстра мистецтва".

І ось цей сумлінний дослідник історії українського театру дає у вище затитулованій праці характеристики - портрети М. Кропивницького, М. Садовського, М. Заньковецької, П. Саксаганського і Г. Затиркевич-Карпинської, п'ятьох найвизначніших акторів українських на тлі визначної епохи українського побутово - етнографічного театру. У вступному розділі дає Ревуцький нарис історії світового театру в XIX-му ст. (зокрема творчости акторів) з метою встановлення в ньому місця нашому театрові. Автор видвигає такі важливіші моменти: акторська гра з виявами чуттів під кінець XVIII-го ст. у Франції та пізніше в епосі романтизму, коли то звернено увагу на чуттєвий елемент у творах Шекспіра; теорія контрасту В. Гюґо (чергування трагічного й комічного в будові драми, високого й низького в почуттях людини, білого й чорного в сценічному образі); пишномовна декламація, слово й жест, чуття й надміриа ніжність головно у творах французького псевдоклясицизму; в епосі реалізму — сценічні ефекти, декорація, рампове освітлення й історична точність. В тому напрямі зробила немов революцію група німецьких акторів з Майнінґен, що в рр. 1874-1890 об'їхала важливіші европейські країни та ЗДА, видвигаючи в грі історичну правдоподібність завдяки декорації, костюмам, звуковому оформленню, праці режисера та рівнорядности акторського ансамблю. До того пов'язання акції драматичного твору з характерами дієвих осіб.

В Україні, як і в Росії, в той час театр був занедбаний. Українському театрові робив перешкоди царський уряд, не дозволяючи заснування постійного театру та толеруючи існування маловартісних театральних груп, що звичайно викривлювали українську дійсність на сцені. Та це не спинило, а, навпаки, пожвавило творчу працю п'ятьох великих українських акторів, які створили епоху в українському театральному мистецтві в останній четвертині XIX-го ст. Це талановиті актори, режисери й громадські діячі рівночасно. Вони перебороли найбільші труднощі з огляду на репертуар, добір актора й оформлення сцени та довели до створення постійного театру в Києві в 1907 р. Тут В. Ревуцький зробив помилку, називаючи цей театр першим постійним українським театром. Відомо, що в Галичині засновано постійний український театр під опікою „Руської Бесіди" в 1864 р. (автор помилково назвав „Львівська Бесіда").

При огляді театральної праці згаданих акторів Ревуцький подає їхні біографічні дані, їхню акторську і громадську працю. І так **Марко Кропивницький** (1840-1910) в рр. 1881-1902 розгорнув працю, як автор драматичних оригінальних і перероблюваних творів та як знаменитий актор, що в сценічній грі визначався майстерними переходами з одного стану до іншого, вмів удатно переходити з моментів трагізму в комізм та опановувати глядача. При тому режисер і вихованик адептів театрального мистецтва, а також громадський діяч.

Микола Садовський (1856-1933), один із сценічних діячів Тобілевичів, виніс із батьківського дому театральний талант та любов до своєї батьківщини. Без професійної освіти, співдіяч у театрі Кропивницького, засновник постійного театру у Києві. Кожну креацію обдумував до деталів, тому й знаменитий режисер. Зокрема прекрасний виконавець історичних штук. На своєму довгому віку завжди поступовий, тому в його репертуарі креації штук західньо - европейських та українських, етнографічно - побутових і модерних.

Панас Саксаганський (1859-1940) найздібніший актор з родини Тобілевичів. В його креаціях широкий діяпазон — ролі резонерів, простаків та героїчних постатей. В опрацюванні сценічних креацій більше надуми, ніж інтуїції, а приготування кожної п'єси незвичайно солідне, базоване на теоретичних студіях. Тому, як режисер, він не тільки практик, але й теоретик праці з актором і сценою.

Дві жінки акторки — це **Марія Заньковецька** (1860-1934) та **Ганна Затиркевич - Карпинська** (1856-1921). Перша, походженням зо старого шляхетського роду, покинула життєві вигоди, навіть особисте щастя, щоб на сцені стати українською С. Бернар чи Е. Дузе, виконуючи в театрі Садовського і Кропивницького ролі жанрові і характеристичні з незвичайною інтуїцією і надхненням. При тому вона зразок акторської етики й дисципліни; не лише великий мистець, але й щирий патріот.

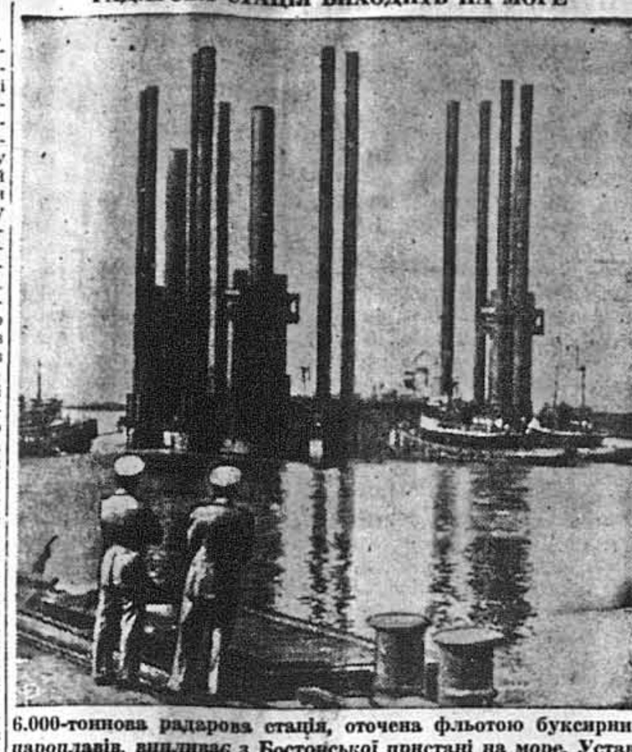
Друга артистка — відтворювач побутово - етнографічних креацій і характеристичних роль. В її грі незвичайна простота і щирість, що давали ілюзію дійсного життя українського села. Вона з широким діяпазоном креацій найбільш характеристична серед акторів побутового театру.

Свої характеристики п'ятьох корифеїв українського театру Ревуцький ілюструє автобіографічними нотатками названих акторів, спогадами їх приятелів та сучасників очевидців і коментарями різних історикiв і теоретиків мистецтва. Шкода, що автор не використав праць про театральне мистецтво таких його знавців, як С. Чарнецький, М. Голубець, т. ін., щоб мати змогу поставити поруч названих корифеїв ще й таких галицьких, як О. Стадник, С. Рубчакова, М. Бенцаль, В. Блавацький і прибулі до Галичини О. Загаров і М. Морська. Та не зважаючи на ці й вище згадані недоліки і на те, що над деякими проблемами треба чіткішого насвітлення, праця В. Ревуцького це цінний вклад в історію українського театру, тим більше, що в ній автор подає об'єктивні факти про наш театр в придніпрянській Україні останньої четвертини XIX-го ст. та початку XX-го ст., яку тепер совєтське театрознавство старається викривляти й фальшувати.

В. Лев

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка уважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників.

РАДАРОВА СТАЦІЯ ВИХОДИТЬ НА МОРЕ

6.000-тоннова радарова стація, оточена фльотою буксирних пароплавів, випливає з Бостонської пристані на море. Уставлять її 110 миль на схід від Кейп Код.

Викрито тайну алярму ніби потапаючого корабля

Ню Йорк. — Як правильно здогадувались, радіо-алярм від таємничого і невіднайденого корабля, наче б він горів і йшов на дно та потребував негайної допомоги, був кепським жартом. Викрилось це в суботу 9 липня, коли власник невеличкого рибальського човна „Сант Джозеф" в місцевості Майніоля на Лонг Айленді, Н. Й., хотячи покористуватись човном ствердив, що хтось вломився був до його кабіни, нічого не взяв з неї, але очевидячки маніпулював біля радіо-апарату. Він подзвонив до поліції, а ця остання, випитавши його, хто міг би розумітись на його корабельній радіо-висильні, — швидко віднайшла колишнього його молодого помічника, 21-річного Томаса Мальдону, і його товариша 17-річного Пітера Тіна. Показалось, що вони обидва ходили вніч з четверга на п'ятницю в останньому тижні п ошийках, і м. ін. завели були розмову про радіоапаратуру. Мальдона запропонував своєму молодому колезі показати „правдиву радіо-висильню". Вони поїхали до пристані, де Мальдона віднайшов отой човен „Сант Джозеф", вломились до кабіни власника і виплили на повне море. Там, перед 4 год. над ранком, Мальдона вислав у світ фальшивий алярм, наче б то корабель — „Блу Стар" ішов на дно. Один американський корабель підхопив той алярм і передав йорабельній прибережній сторожі в стейті Ню Джерзі, а ця в свою чергу в найкоротшому часі змобілізувала велику силу кораблів і літаків, що повели рятункову акцію, яка, очевидно, скінчилася нічим. Обох легкодухів арештовано і їм грозить кара 1-річної в'язниці та 5,000 долярів гривни. Рятункова акція, поведена вніч з четверга на п'ятницю наслідком фальшивого алярму, коштувала коло 50,000 долярів.

Міжнародний Конґрес Кераміки в Каннах

Канни. — 21-го червня ц. р., у присутності делеґатів 30-ти країн, відкрився Міжнародний Конґрес Кераміки. На Конґрес запрошено офіційно, як українця, п. Євгена Деслава. Генеральний секретар Світової Керамічної Федерації, п. Еміль Фабр, виголосив на відкритті Конґресу промову на тему „Кераміка— мистецтво, що відроджується" — в якій, використовуючи українські матеріяли, передані йому п. Деславом від Комітету Українців Канади, підкреслив розвиток української Кераміки на Закарпатті. Рівночасно з Конґресом відбувалася в сальонах Мерамара Виставка Кераміки, на яку 26 країн надіслали тисяча двісті виробів. Численні столи заставлені керамікою, серед якої відзначаються головно фінляндські та еспанські вироби. Лише один стіл, на якому сумно причеплено папір з чотирма літерами: СССР, був цілковито пустим. Совєтський Союз, що хоче репрезентувати 16 поневолених націй, навіть і тут не спромігся вчасно надіслати свої експонати. Об'єктивні представники заявили, що „літак з московською керамікою загубився десь між Москвою і Каннами". („П. В.").

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. — Місячні збори ім. Т. Шевченка, Відд. 64 відбудуться в суботу, 16-го липня, о год. 7:30 веч., у Вінярського на Майн вул. Просимо всіх прийти на збори. — І. Бурний, секр.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. — Т-во „Любов" Відд. 370 повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 17-го липня зараз по Богослуженні, о год. 11:30 передполуднем в церковній залі при 127 Парк вул. Проситься всіх членів прийти на ці збори, вирівняти свої залеглості. Члени, які вимагають зміни своєї поліси повинні прийти на збори із даними аплікаціями, щоби секретар міг вислати до Головної Канцелярії до зими. Хто ще не одержав своєї дивіденди, прошу зголоситись до секретаря на зборах. Ті члени, які довгують за третій місяць проситься вирівняти на цих зборах в противнім разі будуть суспендовані. — К. Стасюк, предс.; М. Хомета, кас.; Р. Голубович, фін. секр.; В. Гіна, рек. секр.

ЙОНКЕРС, Н. Й. — Т-во Подільська Січ Відд. 8 повідомляє своїх членів, що вкладки під час літа можна вплачувати в п'ятницю веч. і в неділю о год. 2-ій попол., в Клюбі 13 Вашингтон вул. Рівнож приймаємо нових членів без вступного як до Союзу так і до Т-ва. — П. Гарасимів, пр.; В. Мандзій, секр.

Членство в Українському Народному Союзі — це ваш національний обов'язок і особистий інтерес! Вступайте в члени У. Н. Союзу!

● ВАКАЦІЇ ●

Посмертна Згадка

МАТВІЙ ШАНАЙДА, довголітній член Т-ва ім. Д. Вітовського Відд. 268 УНСоюзу у Филаделфії, Па., помер 8-го липня проживши 68 років. Покійний родився в селі Криве, пов. Бережани, Зах. Україна. До Америки приїхав перед першою світовою війною, вступив до УНСоюзу де цілий час був урядником. Залишив у глибокому смутку дружину, 2 дочки, 2 синів, 2 братів. Похований 11-го липня. — В. Й. П.!

С. Стуманчук, секр.

Книжка й часопис — найнеобхідніші в домі культурної людини.

ТАРЗАН, ч. 3499. Відпочинок на лаврах.

Спостерігаючи метушню в селі внизу, Тарзан з трудом міг стримати сміх.

Стероризовані араби не знали, що робити. Вони кволо шукали ворога, якого не було видно.

Та коли вправді стрільці з племени дюрю повалили на землю більше жертв, вони відступили до безпечних халуп.

Тоді Тарзан зібрав вояків, і вони вернулися до джунглів, щоб відпочити і плянувати.